

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

3.1 สภาพทางภูมิศาสตร์

3.1.1 สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาประกอบ ได้แก่ พื้นที่เทศบาลนครศรีอยุธยา ลักษณะที่ตั้งเทศบาลนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีสภาพเป็นเกาะและเคยเป็นที่ตั้งของเมืองหลวงเก่า ภายหลังจากย้ายจากอโยธยา มีแม่น้ำไหลผ่าน 3 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก และแม่น้ำลพบุรี เมื่อก่อสร้างกรุงศรีอยุธยาได้มีการขุดคูเชื่อมจากหัวรอไปบรรจบแม่น้ำบางกะจะที่ตำบลหอรวันไชย ทำให้ที่ตั้งของตัวเมืองและเทศบาลมีสภาพเป็นเกาะมีแม่น้ำล้อมรอบ

อาณาเขต เทศบาลนครศรีอยุธยามีพื้นที่ติดต่อกับพื้นที่ภายในจังหวัด ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลคลองสระบัวและตำบลสวนพริก

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลเกาะเรียน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลหันตรา

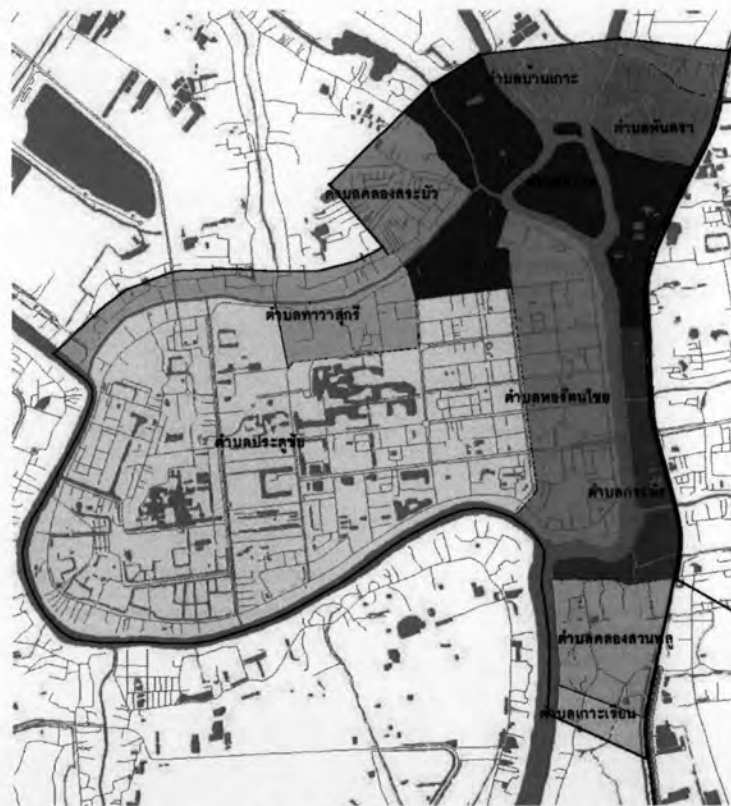
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลบ้านป้อม

แผนที่ 3.1 : พื้นที่เทศบาลนครศรีอยุธยา

เขตการปกครอง ปัจจุบันเทศบาลนครศรีอยุธยา มีพื้นที่ 14.84 ตารางกิโลเมตร มีเขตการปกครองในความรับผิดชอบ 10 ตำบล ประกอบด้วย

- 1) ตำบลประตู่ชัย
- 2) ตำบลหอรบตันไชย
- 3) ตำบลท่าवासูกกรี
- 4) ตำบลหัวรอ
- 5) ตำบลกะมัง (หมู่ 10 หมู่ 11 และหมู่ 12)
- 6) ตำบลบ้านเกาะ (หมู่ 1 หมู่ 4 และหมู่ 5)
- 7) ตำบลคลองสระบัว (หมู่ 1)
- 8) ตำบลหันตรา (หมู่ 7)
- 9) ตำบลคลองสวนพลู (หมู่ 4 หมู่ 5 และหมู่ 6)
- 10) ตำบลเกาะเรียน (หมู่ 7)

แผนที่ 3.2 :เขตการปกครองในเทศบาลนครศรีอยุธยา

3.1.2 สภาพภูมิประเทศ

บริเวณพื้นที่ศึกษาเป็นเกาะและมีแม่น้ำล้อมรอบ ลักษณะดินเป็นดินปนทรายน้ำซึมได้ง่าย คูคลองในเขตเทศบาลจึงเก็บน้ำได้ไม่นาน ในฤดูร้อนน้ำจะแห้ง สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม เส้นชั้นระดับความสูงประมาณ 5 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลเฉลี่ยปานกลาง ความลาดชัน

ของพื้นที่จะค่อยๆ ลาดเทลงสู่แม่น้ำและคลองที่มีอยู่ในพื้นที่ ภายในพื้นที่ศึกษาไม่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ

3.1.3 สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะทางภูมิอากาศ เป็นแบบมรสุม 3 ฤดู คือ

- ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ – พฤษภาคม
- ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม – ตุลาคม
- ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน – มกราคม

3.1.4 ลักษณะชั้นดินในพื้นที่ศึกษา

จากการทบทวนการศึกษาสภาพชั้นดินของโครงการต่างๆ ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นและเป็นแนวทางในการวางแผน พบว่าสภาพชั้นดินโดยทั่วไปในพื้นที่ศึกษามีลักษณะเป็นชั้นดินเหนียวแข็งถึงแข็งมาก ความหนาประมาณ 5 ถึง 8 เมตร และเบื้องลึกลงไปเป็นชั้นดินเหนียวแข็งมากอีกชั้นหนึ่ง โดยที่ชั้นดินดังกล่าวมีความสามารถในการรับแรงเฉือนได้สูงและมีการยุบตัวน้อย ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับงานดิน เช่น ความมั่นคงของคันดิน การทรุดตัวและแผ่นดินทรุดจึงไม่เป็นปัญหาที่น่าเป็นห่วงนัก

3.2 ด้านการใช้ที่ดิน

3.2.1 สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในอดีตและปัจจุบัน

3.2.1.1 การใช้ที่ดินปัจจุบัน

พื้นที่เมืองส่วนใหญ่รวมตัวอยู่บนเกาะเมือง ซึ่งมีแม่น้ำและคลองเมืองล้อมรอบและบริเวณฝั่งตะวันออกของแม่น้ำป่าสักโดยรอบสถานีรถไฟกับบริเวณสองฝั่งถนนโรจนะ ส่วนที่เหลือกระจายอยู่เป็นแนวยาวบนคันดินริมสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำลพบุรี แม่น้ำป่าสักและลำคลองสำคัญได้แก่ คลองเมือง คลองบางขวด คลองหันตรา คลองข้าวเม่า คลองปากข้าวสาร และคลองตะเคียน พื้นที่ที่เหลือส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม เช่น ทุ่งมะขามหย่อง ทุ่งแก้ว และทุ่งขวัญทางด้านทิศเหนือ ทุ่งประเช็ดและทุ่งปากกระวานทางด้านทิศตะวันตก เป็นต้น

การใช้ที่ดินในพื้นที่ปลูกสร้างรวมทั้งสิ้น 9,664 ไร่ คิดเป็นส่วนแบ่งร้อยละ 27.6 ของพื้นที่ในเขตที่ศึกษา ส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัย 4,039 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.5 รองลงมาได้แก่ สถานับนการศึกษา 1,300 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.9 สถานับศาสนา 1,027 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.9 ตามลำดับ

1) การใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย

แผนที่ 3.3 : ตำแหน่งชุมชนในเขตเทศบาลนครนครศรีอยุธยา

การใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะรวมตัวอยู่บนเกาะเมืองในเขตเทศบาลนครนครศรีอยุธยาและในเทศบาลเมืองอโยธยาริมสองฝั่งถนนโรจนะ โดยหนาแน่นมากบริเวณหัวรอ ตลาดเจ้าพรหม ส่วนที่เหลือกระจายตัวอยู่เป็นแนวยาวตามริมสองฝั่งแม่น้ำและลำคลองที่สำคัญ ที่อยู่อาศัยรุ่นเก่าในเขตชุมชนและในเขตชนบทมักเป็นบ้านพักอาศัยก่อสร้างด้วยไม้ชั้นเดียวยกใต้ถุนสูง ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ถูกน้ำท่วมในฤดูฝน ขณะที่ที่อยู่อาศัยรุ่นใหม่เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนมีทั้งแบบที่เป็นบ้านเดี่ยว บ้านแถว และอาคารชุด ซึ่งก่อนที่จะก่อสร้างอาคารจะถมดินจนสูงพ้นระดับน้ำท่วม เนื่องจากเกาะเมืองมีที่ว่างซึ่งยังมีได้พัฒนาคงเหลืออยู่น้อยมาก ประกอบกับการกำหนดนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย ทำให้การขยายตัวของที่อยู่อาศัยมีมากในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา และบริเวณชานเมืองโดยรอบริมทางหลวงสายสำคัญ ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 (สายเอเชีย) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 (อยุธยา-อ่างทอง ถนนโรจนะ) และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3053 ซึ่งจะไปเชื่อมต่อกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32

ตารางที่ 3.1 : รายชื่อชุมชนในเขตเทศบาลนครศรีอยุธยา

	ชื่อชุมชน	หลังคา เรือน	ประชากร
1	อาคารสงคราม	67	265
2	วัดศาลาปูน	98	530
3	วัดธรรมนิม	80	504
4	วัดป่าโค	124	766
5	วัดวงษ์มือง	41	184
6	สวนสมเด็จ	212	971
7	ศรีสรรเพชญ์	102	445
8	ศาลเจ้าแม่ทับทิม	80	289
9	ป่าดอง	144	781
10	หัวแหลม	72	385
11	วัดพนัญเชิง	343	2759
12	วัดมหาโลก	60	470
13	คลองทราย	61	250
14	วัดตอญู	150	550
15	เกาะลอย	127	748
16	วัดขุนแสน	95	475
17	สรรพสามิต	114	475
18	โรงงานสุรา	206	1041
19	.ท้ายกรม	95	544
20	หน้าพระตำหนัก	100	520
21	วัดอินทาราม	250	1300
22	สุเหร่าภูมิตูสนา	45	297
23	วัดเชิงท่า.	80	500
24	บ่อมเพชร	190	977
25	วังแก้ว	299	1495
26	ทำน้ำวัดประตู่	96	460
27	คลองท้อ	133	828
28	เจ้าพรหม		
29	บ้านประตู่ชัย	100	500
30	วัดแม่นางปลื้ม	206	806
31	ทุ่งแก้ว-กรุงเก่า	101	314
32	วังไชยพัฒนา	137	814
33	หัวรอพัฒนา	118	486
34	มงคลทรัพย์	50	139
35	ภูมิตอง	110	758

	ชื่อชุมชน	หลังคา เรือน	ประชากร
36	.เจ้าพ่อจ้อย	86	440
37	สามวิหาร	100	536
38	สถานีรถไฟ	217	78-
39	ป่ามะพร้าว	139	747
40	ประตุนั้น	107	457
41	ริมวัง	100	321

ที่มา:เทศบาลนครนครศรีอยุธยา (2546)

2) การใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม

แผนที่ 3.4 : ตำแหน่งย่านพาณิชยกรรม

ย่านพาณิชย์กรรมในพื้นที่ศึกษากระจายตัวอยู่ใน 4 บริเวณ คือ บริเวณตลาดหัวแหลมเป็นย่านพาณิชย์กรรมเก่าแก่แต่ปัจจุบันถูกล้อมรอบด้วยพื้นที่โครงการนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ทำให้ยากต่อการขยายตัวทั้งในแนวนอนและแนวตั้ง ย่านพาณิชย์กรรมจึงมาขยายตัวที่ตลาดหัวรอและตลาดเจ้าพรหม ทางด้านตะวันออกของเกาะเมือง และอีกบริเวณหนึ่งได้แก่ ศูนย์การค้าศรีอยุธยาที่บริเวณริมสองฝั่งถนนโรจนะในเขตเทศบาลเมืองอยุธยา

ย่านพาณิชย์กรรมดังกล่าว มีลักษณะเป็นธุรกิจการค้าและบริการขนาดเล็กที่ให้บริการแก่ชุมชนในพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ การขยายตัวของย่านพาณิชย์กรรมในระยะเวลาที่ผ่านมาจะเกิดขึ้นโดยรอบตลาดหัวรอและตลาดเจ้าพรหมกับพื้นที่ต่อเนื่อง และบริเวณสองฝั่งถนนโรจนะเป็นเส้นทางสำคัญที่จะเข้าออกเมืองพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 3.2: จำนวนสถานประกอบการธุรกิจทางการค้าและธุรกิจทางการบริการ

จำแนกตามขนาด (จำนวนคนทำงาน) ประเภทธุรกิจ (2546)

เขตการปกครอง/ ประเภทธุรกิจ	รวม ทุกสถานประกอบการ	ขนาด (จำนวนคนทำงาน)				
		1 - 4	5 - 9	10 - 19	20 - 49	ตั้งแต่ 50 คน ขึ้นไป
1	2	3	4	5	6	7
ในเขตเทศบาล	1,956	1,858	64	23	8	3
การขายส่ง	80	68	8	2	1	1
การขายปลีก	1,100	1,075	15	5	4	1
ภัตตาคาร/โรงแรม	297	263	24	8	1	1
การบริการ	479	452	17	8	2	-

ที่มา: เทศบาลนครนครศรีอยุธยา (2546)

3) การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า

อุตสาหกรรมการผลิตที่มีความสำคัญได้แก่ โรงเลื่อยไม้และโรงสีข้าว ซึ่งเป็นโรงงานขนาดใหญ่มีคนงานมากกว่า 100 คนขึ้นไป ตั้งกระจายอยู่ริมสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำป่าสัก นอกจากนั้นยังได้แก่ โรงงานสุราขององค์การสุราบนเกาะเมืองด้านทิศตะวันตกและโรงงานผลิตชิ้นส่วน อิเล็กทรอนิกส์กับตลับลูกปืนซึ่งเป็นบริษัทร่วมทุน ตั้งอยู่ที่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 ในเขตตำบลธนู อำเภออุทัย โรงงานแห่งนี้นับเป็นโรงงานที่มีจำนวนคนงานมากที่สุด คือมากกว่า 2,000 คน โรงงานส่วนที่เหลือเป็นโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตและอุตสาหกรรมบริการซึ่งมีขนาดเล็กและกระจายตัวอยู่ทั่วไปในพื้นที่ใกล้เคียง การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทนี้มีน้อยมาก เนื่องจากถูกจำกัดโดยข้อกำหนดการใช้ที่ดินตามกฎหมายกระทรวงบังคับใช้ผัง

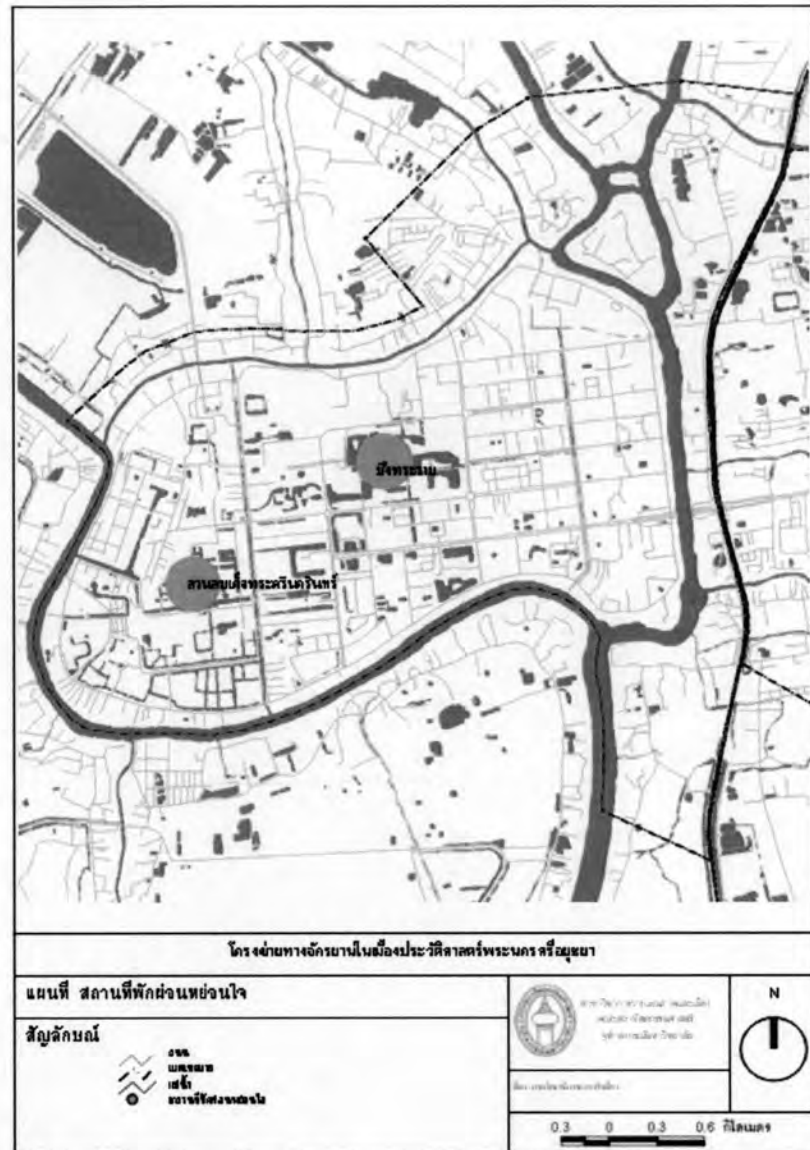
เมืองรวมพระนครศรีอยุธยา ย่านอุตสาหกรรมใหม่ที่เกิดขึ้นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเลือกที่จะตั้งอยู่ในอำเภอโดยรอบอำเภอพระนครศรีอยุธยาเสียเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 3.3: จำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรมการผลิต จำแนกตามขนาด (จำนวนคนทำงาน) ประเภทอุตสาหกรรม และเขตการปกครอง พ.ศ.2545

เขตการปกครอง/1 ประเภทอุตสาหกรรม	รวม ทุกสถาน ประกอบการ	ขนาด (จำนวนคนทำงาน)							
		1 - 4	5 - 9	10 - 19	20 - 49	50 - 99	100 - 199	200 - 499	500 ขึ้นไป
ในเขตเทศบาล	405	333	25	33	9	3	1	1	-
การผลิตอาหาร เครื่องดื่ม ยาสูบ	90	55	12	14	6	1	1	1	-
การผลิตสิ่งทอสิ่งถัก เครื่อง แต่งกาย หนังสือพิมพ์ และผลิตภัณฑ์หนังสือพิมพ์	136	135	-	1	-	-	-	-	-
การผลิตไม้และผลิตภัณฑ์จาก ไม้ รวมทั้ง เครื่องเรือน	52	40	5	2	3	2	-	-	-
การผลิตกระดาษและผลิต ภัณฑ์กระดาษ การพิมพ์ และการพิมพ์ โฆษณา	13	10	1	2	-	-	-	-	-
การผลิตเคมีภัณฑ์และผลิต ภัณฑ์เคมี น้ำมันปิโตรเลียม ถ่านหิน ยาง และพลาสติก	2	2	-	-	-	-	-	-	-
การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่ อลูมิเนียม ยกเว้น ผลิตภัณฑ์จากน้ำมัน ปิโตรเลียมและถ่านหิน	24	19	1	4	-	-	-	-	-
อุตสาหกรรมโลหะขั้น มูลฐาน	4	4	-	-	-	-	-	-	-
การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์	60	49	2	9	-	-	-	-	-

ที่มา: เทศบาลนครนครศรีอยุธยา (2545)

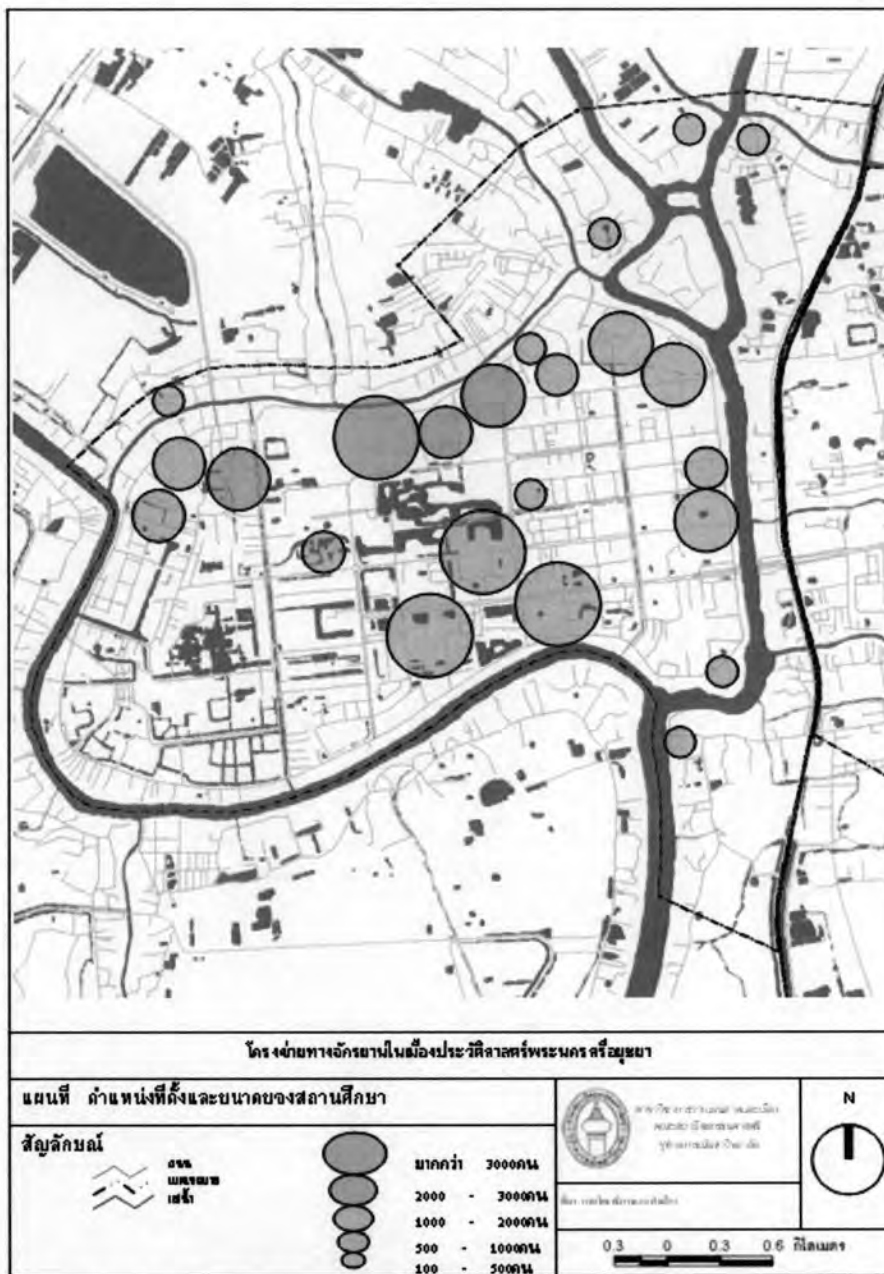
4) การใช้ที่ดินประเภทสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและสนามกีฬา

แผนที่ 3.5 :สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

พื้นที่ศึกษามีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและสนามกีฬา 4 แห่ง คือ สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ตำบลประตูชัย ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพื้นที่ประมาณ 678 ไร่ สวนสาธารณะบึงพระราม ตำบลประตูชัย ในความรับผิดชอบของเทศบาลนครนครศรีอยุธยา พื้นที่ประมาณ 274 ไร่ และสนามเด็กเล่นตำบลหอรบตันชัย พื้นที่ประมาณ 1 ไร่ 50 ตารางวา ทั้งสามแห่งนี้อยู่บนเกาะเมือง ส่วนอีกแห่งหนึ่งคือ สนามกีฬากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พื้นที่ประมาณ 16 ไร่ อยู่ในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา

5) การใช้ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา

แผนที่ 3.6 : ตำแหน่งที่ตั้งและขนาดของสถานศึกษา

การใช้ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษามีพื้นที่มากเป็นอันดับที่สอง รองจากที่อยู่อาศัย นอกจากโรงเรียนในระดับชั้นประถมและมัธยมทั้งที่เป็นของรัฐและของเอกชนแล้ว พื้นที่ศึกษายังเป็นที่ตั้งของ สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของจังหวัด ได้แก่ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือ อยุธยา วิทยาลัยเทคนิคพระนครศรีอยุธยา และวิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่จะรวมตัวอยู่ในเกาะเมือง และริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 ในตำบลหันตรา ส่วนที่เหลือจะกระจายอยู่ทั่วไปตามชุมชนต่างๆ การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทนี้ในระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นการเปลี่ยนแปลงบนพื้นที่ดินเดิม

ตารางที่ 3.4: ข้อมูลพื้นฐาน สถานศึกษาสังกัด เขตพื้นที่การศึกษา อย. 1 จำแนกตามที่ตั้ง 3 สังกัดเดิม

สังกัดเดิม	ที่	ชื่อสถานศึกษา	ที่ตั้ง	ระดับที่เปิดสอน
สปอ.	1	โรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม	ม. 4 ต. ไผ่ลิง	ก่อนประถม - มัธยมศึกษาต้น
สปอ.	2	โรงเรียนวัดใหญ่ชัยมงคล	ม. 2 ต. ไผ่ลิง	ก่อนประถม - มัธยมศึกษาต้น
สปอ.	3	โรงเรียนวัดพนัญเชิง	ม. 4 ต. คลองสวนพลู	ก่อนประถม - มัธยมศึกษาต้น
สปอ.	4	โรงเรียนวัดทรงกุกศ	ม. 6 ต. เกาะเรียน	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	5	โรงเรียนวัดช่างทอง	ม. 1 ต. เกาะเรียน	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	6	โรงเรียนวัดพุทธไสยาสน์	ม. 8 ต. สำเภาลม	ก่อนประถม - มัธยมศึกษาต้น
สปอ.	7	โรงเรียนพรพิณพิทยาคาร	ม. 4 ต. สำเภาลม	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	8	โรงเรียนวัดท่าใหม่	ม. 6 ต. ปากกระดาน	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	9	โรงเรียนวัดช้าง	ม. 1 ต. ปากกระดาน	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	10	โรงเรียนวัดปากกระดาน	ม. 10 ต. ปากกระดาน	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	11	โรงเรียนประชาสามัคคี	ม. 8 ต. คลองตะเคียน	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	12	โรงเรียนบ้านคลองตะเคียน ๑	ม. 2 ต. คลองตะเคียน	ก่อนประถม - มัธยมศึกษาต้น
สปอ.	13	โรงเรียนวัดไก่อี๊	ม. 2 ต. บ้านรุน	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	14	โรงเรียนวัดกลาง	ม. 13 ต. ปากกระดาน	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	15	โรงเรียนวัดกษัตราธิราช	ม. 7 ต. บ้านป้อม	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	16	โรงเรียนวัดพระงาม	ม. 3 ต. บ้านป้อม	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	17	โรงเรียนสุตินสหราษฎร์	ม.2 ต. ภูเขาทอง	ก่อนประถม - มัธยมศึกษาต้น
สปอ.	18	โรงเรียนวัดเกตุ	ม. 3 ต. บ้านใหม่	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	19	โรงเรียนปฐมวิทยาคาร	ม. 4 ต. บ้านใหม่	ก่อนประถม - มัธยมศึกษาต้น
สปอ.	20	โรงเรียนวัดกุฎีสาย	ม. 7 ต. บ้านใหม่	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	21	โรงเรียนวัดช้างใหญ่	ม. 1 ต. วัดตูม	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	22	โรงเรียนวัดตูม	ม. 3 ต. วัดตูม	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	23	โรงเรียนประจักษ์	ม. 2 ต. ท่าवासูกรี	ก่อนประถม - มัธยมศึกษาต้น
สปอ.	24	โรงเรียนวัดไผ่	ม. 2 ต. บ้านเกาะ	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	25	โรงเรียนวัดหันตรา	ม. 2 ต. หันตรา	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	26	โรงเรียนวัดดุสิตาราม	ม. 5 ต. หันตรา	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	27	โรงเรียนวัดพระญาติการาม	ม. 5 ต. ไผ่ลิง	ก่อนประถม - มัธยมศึกษาต้น
สปอ.	28	โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์	ม. 1 ต. สวนพริก	ก่อนประถม - มัธยมศึกษาต้น
สปอ.	29	โรงเรียนอนุบาพระนครศรีอยุธยา	ม. 3 ต. ท่าवासูกรี	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	30	โรงเรียนวัดกลางคลองสระบัว	ม. 3 ต. คลองสระบัว	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	31	โรงเรียนลุมพลีชนูปถัมภ์	ม. 3 ต. ลุมพลี	ก่อนประถม - มัธยมศึกษาต้น
สปอ.	32	โรงเรียนวัดป้อมรามัญ	ม. 4 ต. สวนพริก	ก่อนประถม - ประถม
สปอ.	33	โรงเรียนตำหนักเพ็ญ	ม. 3 ต. สวนพริก	ก่อนประถม - ประถม

สังกัด	ที่	ชื่อสถานศึกษา	ที่ตั้ง	ระดับที่เปิดสอน
สศ	34	โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย	ต. ประตู่ชัย	มัธยมศึกษา - มัธยมศึกษาปลาย
สศ	35	โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์	ต. หอรัตนไชย	มัธยมศึกษา - มัธยมศึกษาปลาย
สศ	36	โรงเรียนอยุธยาอนุสรณ์	ต. หัวรอ	มัธยมศึกษา - มัธยมศึกษาปลาย
สศ	37	โรงเรียนปากกรานพิทยาศึกษา	ต. ปากกราน	มัธยมศึกษา - มัธยมศึกษาปลาย
อช	38	โรงเรียนศิริเสนา	ต. ประตู่ชัย	ก่อนประถม-ประถม
อช	39	โรงเรียนสุนทรพิทยาศึกษา	ต. หอรัตนไชย	ก่อนประถม-มัธยมศึกษาต้น
อช	40	โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา	ต. ประตู่ชัย	ก่อนประถม-มัธยมศึกษาต้น
อช	41	โรงเรียนอิสลามศรีอยุธยามูลนิธิ	ต. คลองตะเคียน	ก่อนประถม-ม.ปลาย
อช	42	โรงเรียนยอแซฟอยุธยา	ต. สำเภาล่ม	ก่อนประถม-มัธยมศึกษาต้น
อช	43	โรงเรียนประชาศึกษา	ต. หัวรอ	ก่อนประถม-ประถม
อช	44	โรงเรียนอรุณประเสริฐ	ต. หอรัตนไชย	ก่อนประถม-ประถม
อช	45	โรงเรียนวัดธรรมมิกราชวิทยา	ต. ท่าวาสุกรี	ประถม
อช	46	โรงเรียนอนุบาลธรรมมิกราชวิทยา	ต. วัดตูม	ก่อนประถม
อช	47	เทคนิคพิเศษการอยุธยา	ต. ไผ่ลิง	ปวช-ปวส
อช	48	เทคโนโลยีอยุธยา	ต. ท่าวาสุกรี	ปวช-ปวส
อช	49	บริหารธุรกิจอยุธยา	ต. ท่าวาสุกรี	ปวช-ปวส

ที่มา: สำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (2545)

6) การใช้ที่ดินประเภทพื้นที่อนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ได้แก่ พื้นที่โบราณสถานขึ้นทะเบียนทั้งหมด ที่มีอยู่บนเกาะเมืองและพื้นที่นอกเกาะเมืองทางด้านทิศตะวันออกหรือฝั่งอโยธยา ทางด้านทิศเหนือ ด้านทิศตะวันตก และด้านทิศใต้ฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา โบราณสถานส่วนใหญ่จะรวมตัวอยู่บนเกาะเมือง ที่สำคัญได้แก่ พระราชวังโบราณ วัดพระศรีสรรเพชญ์ วัดมงคลพิตร วัดพระราม วัดมหาธาตุ พระราชวังจันทรถษม วัดราชบูรณะ และวัดสุวรรณดาราราม เป็นต้น รองลงไปได้แก่ นอกเกาะเมืองทางเหนือด้านทิศเหนือมีโบราณสถานที่สำคัญ เช่น วัดหน้าพระเมรุราชิการาม พระเจดีย์ภูเขาทอง และพระเนียดคล้องช้าง และนอกเกาะเมืองทางด้านทิศตะวันออกมีโบราณสถานที่สำคัญ เช่น วัดเจ้าพญาไท (วัดใหญ่ชัยมงคล) วัดพนัญเชิง บ้านญี่ปุ่น เป็นต้น

7) การใช้ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา

ประชากรในพื้นที่ศึกษาประกอบด้วยศาสนิกชนหลายศาสนา ศาสนสถานที่มีจำนวนมากที่สุดคือ วัดในพระพุทธศาสนาจำนวน 33 แห่ง ส่วนใหญ่รวมตัวกันอยู่ในเทศบาลนคร นครศรีอยุธยา 29 แห่ง และเทศบาลเมืองอโยธยาอีก 4 แห่ง ส่วนที่เหลือกระจัดกระจายแทรกอยู่ตามชุมชนต่างๆ ศาสนสถานที่มีจำนวนมากรองลงมาได้แก่ มัสยิดจำนวน 20 แห่ง ส่วนใหญ่อยู่นอกเกาะเมืองทางด้านทิศใต้และทิศตะวันตก การใช้ที่ดินประเภทศาสนสถานมีส่วนแบ่งในพื้นที่เมืองมากเป็นอันดับที่ 3 สำหรับวัดในพุทธศาสนา นอกจากจะเป็นศาสนสถานแล้วยังเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมและศิลปกรรมของชาติอีกด้วย นับเป็นจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยวประการหนึ่ง อาทิ พระวิหารมงคลพิตร วัดหน้าพระเมรุราชิการาม วัดใหญ่ชัยมงคลและวัดพนัญเชิง เป็นต้น

8) การใช้ที่ดินประเภทสถาบันราชการ

จากการที่พื้นที่ศึกษาเป็นศูนย์กลางการบริหารราชการแผ่นดินของจังหวัด จึงมีส่วนราชการทั้งหน่วยราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตั้งอยู่จำนวนมาก หน่วยราชการบางส่วนยังคงอยู่บนเกาะเมือง ทั้งถนนศรีสรรเพชญ์ ถนนโรจนะ ถนนนเรศวร และถนนคู່ทอง แต่ส่วนใหญ่ได้ย้ายมาอยู่ในศูนย์ราชการใหม่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 ในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 ในตำบลหันตรา

แผนที่ 3.7 :ตำแหน่งที่ตั้งสถานีที่ราชการ

ตาราง 3.5: สถานราชการในเขตเทศบาลนครศรีอยุธยา

ลำดับ	สถานที่ราชการ	ตำบล	ถนน
1	ที่ว่าการอำเภอพระนครศรีอยุธยา	หอรัตนไชย	ถนนโรจนะ
2	สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 1	หอรัตนไชย	ถนนโรจนะ
3	สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ภูมิภาคที่ 1	ประตูชัย	ถนนโรจนะ
4	สำนักงานคลังเขต 1	หอรัตนไชย	ถนนโรจนะ
5	ศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ประตูชัย	ถนนโรจนะ
6	ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา	ประตูชัย	ถนนโรจนะ
7	ตำรวจท่องเที่ยวการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	ประตูชัย	ถนนศรีสรรเพชญ์
8	ศูนย์บริการวิชาการและข้อมูลการท่องเที่ยวพระนครศรีอยุธยา	ประตูชัย	ถนนศรีสรรเพชญ์
9	ทัณฑ์สถานบำบัดพิเศษพระนครศรีอยุธยา	ประตูชัย	ถนนศรีสรรเพชญ์
10	ที่ทำการไปรษณีย์	ประตูชัย	ถนนอุททอง
11	สำนักงานที่ดินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	หอรัตนไชย	ถนนอุททอง
12	สำนักงานประมงศึกษาอำเภอพระนครศรีอยุธยา	ประตูชัย	ถนนอุททอง
13	ศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองพระนครศรีอยุธยา	ประตูชัย	ถนนอุททอง
14	สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 3 พระนครศรีอยุธยา	ประตูชัย	ถนนอุททอง
15	ห้องสมุดประชาชนอำเภอพระนครศรีอยุธยา	ประตูชัย	ถนนอุททอง
16	ศูนย์ชุดและรักษาแม่น้ำที่ 1 กรมเจ้าท่า	ประตูชัย	ถนนอุททอง
17	การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคโรงจักรพระตำหนักศิริยาลัย	ประตูชัย	ถนนอุททอง
18	สาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	หอรัตนไชย	ถนนอุททอง
19	ที่ทำการตำรวจรถไฟ	ประตูชัย	ถนนอุททอง
20	ประปาเทศบาลนครศรีอยุธยา	ประตูชัย	ถนนอุททอง
21	โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา	ประตูชัย	ถนนอุททอง
22	หน่วยกามโรคพระนครศรีอยุธยา	ประตูชัย	ถนนอุททอง
23	สถานีตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ประตูชัย	ถนนป่าไทร
24	ศูนย์หัตถกรรมอยุธยา	ประตูชัย	ถนนป่าไทร
25	สำนักงานบริการโทรศัพท์	ประตูชัย	ถนนบางเอียน
26	สำนักงานการสื่อสาร	ประตูชัย	ถนนเดชาวุธ
27	สำนักงานเทศบาลนครศรีอยุธยา	หอรัตนไชย	ถนนนเรศวร
28	กองอนามัยและสิ่งแวดล้อม	ประตูชัย	ถนนนเรศวร
29	สำนักงานปศุสัตว์เขต 1	ประตูชัย	ถนนคลองท้อ
30	สำนักงานราชพัสดุ	ประตูชัย	ถนนคลองมะขาม

เทศบาลนครศรีอยุธยา (2545)

3.2.1.2 สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในอดีตและปัจจุบัน

จากแผนที่การใช้ที่ดินในเขตผังเมืองรวมเมืองพระนครศรีอยุธยา ซึ่งทำการสำรวจโดยสำนักงานผังเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปี พ.ศ. 2539 เปรียบเทียบกับแผนที่การใช้ที่ดินในเขตผังเมืองรวมเมืองพระนครศรีอยุธยาซึ่งทำการสำรวจโดยกรมโยธาธิการและผังเมือง เมื่อปี พ.ศ. 2533 พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปเพียงเล็กน้อย ลักษณะโครงสร้างและการกระจายตัวของการใช้ที่ดินส่วนใหญ่ยังคงเดิม นอกจากการใช้ที่ดินบางประเภท ที่มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย และการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม

การใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยเป็นการใช้ที่ดินที่มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นมากที่สุด บริเวณที่มีที่อยู่อาศัยใหม่เกิดขึ้นมากได้แก่ บริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3053 ในเขตตำบลบ้านเกาะ บริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 ในเขตตำบลธนู และบริเวณริมถนนเชื่อมระหว่างศูนย์ราชการใหม่ ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 กับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3059 ที่ริมวัดพันธุเชิง นอกจากนี้ยังได้แก่ บริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 (อยุธยา-อ่างทอง) นอกเขตผังเมืองรวมออกไปทางด้านทิศเหนือ

การใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมมีการขยายตัวรองลงมา การใช้ที่ดินประเภทนี้มีการขยายตัวออกมาจากย่านพาณิชยกรรมเดิม เช่น ที่ตลาดหัวรอ ตลาดเจ้าพรหม และบริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 ในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา และในเขตตำบลธนู อำเภออุทัยส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอื่นนั้นมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงเฉพาะภายในพื้นที่เดิม การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญได้แก่ การย้ายศูนย์ราชการจากเดิมที่ตั้งอยู่บนเกาะเมือง มาอยู่ที่ศูนย์ราชการแห่งใหม่บริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 ในเขตตำบลคลองสวนพลู ส่วนพื้นที่เดิมนั้นได้คืนให้กับโครงการนครประวัติศาสตร์เมืองพระนครศรีอยุธยา การย้ายศูนย์ราชการมาตั้งริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 นี้ ดึงดูดให้เริ่มมีการพัฒนาที่ดินบริเวณโดยรอบ เป็นย่านพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยจะเห็นได้ว่าการพัฒนาที่ดินที่เกิดขึ้น นอกจากจะเป็นการพัฒนาบนพื้นที่ดินที่มีการใช้ประโยชน์เดิมให้มีความหนาแน่นขึ้นแล้วยังมีการพัฒนาที่ดินเกษตรกรรมบริเวณชานเมืองที่อยู่บนเส้นทางสายสำคัญที่เข้าและออกชุมชนหรือบริเวณที่มีความสะดวกในการเข้าถึงสามารถเชื่อมโยงกับที่ทำงานได้ง่ายมาเป็นที่อยู่อาศัยหรือการใช้ประโยชน์ที่ดินอื่นนอกจากการเกษตร โดยมีทิศทางมุ่งไปทางด้านทิศตะวันออกและทางด้านทิศเหนือของเกาะเมือง

3.2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ที่ดินในอนาคต

ทิศทางการขยายตัวของชุมชนในอนาคตเป็นผลมาจากปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ การดำเนินการโครงการนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาการใช้บังคับผังเมืองรวมเมือง

พระนครศรีอยุธยา นอกจากนี้จะเป็นการดำเนินโครงการต่างๆ ในเขตผังเมืองรวม อาทิ โครงการพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ดังนี้

1) โครงการนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

กรุงศรีอยุธยาเป็นอาณาจักรที่มีความเจริญรุ่งเรืองมากในบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 19 จนกระทั่งถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 24 รวมระยะเวลา 417 ปี ร่องรอยที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันแสดงถึงอารยธรรมความเจริญต่างๆ ในยุคนั้นได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีจำนวนถึง 394 แห่ง เป็นโบราณสถานที่ยังปรากฏสภาพ 330 แห่ง โบราณสถานที่มีเรื่องราวประเภทประวัติศาสตร์ แต่ยังไม่ปรากฏสภาพอีก 54 แห่ง และโบราณสถานประเภทสาธารณูปการอีก 10 แห่ง แบ่งเป็นกลุ่มตามแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์และพัฒนานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา 2533 ดังนี้

เขตที่ 1 เขตอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา มีโบราณสถานที่ยังปรากฏสภาพ

จำนวน 95 แห่ง

เขตที่ 2 โบราณสถานในเกาะเมืองนอกเขตอุทยาน ประกอบด้วย โบราณสถานที่ยังปรากฏสภาพ จำนวน 30 แห่ง โบราณสถานที่มีเรื่องราวประเภทประวัติศาสตร์แต่ไม่ปรากฏสภาพ จำนวน 54 แห่ง และโบราณสถานประเภทสาธารณูปการอีก 10 แห่ง รวม 94 แห่ง

เขตที่ 3 โบราณสถานในพื้นที่นอกเกาะเมืองด้านตะวันออกประกอบด้วย โบราณสถานที่ยังปรากฏสภาพ จำนวน 74 แห่ง

เขตที่ 4 โบราณสถานในพื้นที่นอกเกาะเมืองด้านตะวันตก ประกอบด้วย โบราณสถานที่ยังไม่ปรากฏสภาพ จำนวน 17 แห่ง

เขตที่ 5 โบราณสถานในพื้นที่นอกเกาะเมืองด้านเหนือ ประกอบด้วย โบราณสถานที่ยังไม่ปรากฏสภาพ จำนวน 73 แห่ง

เขตที่ 6 โบราณสถานในพื้นที่นอกเกาะเมืองด้านใต้ ประกอบด้วย โบราณสถานที่ยังปรากฏสภาพ จำนวน 41 แห่ง

นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ในปี พ.ศ. 2534 เนื่องจากเป็นเมืองสำคัญทางประวัติศาสตร์ทางแหลมอินโดจีน และสำคัญต่อประวัติศาสตร์ชนชาติไทย พื้นที่ประวัติศาสตร์ของเมืองพระนครศรีอยุธยาแบ่งการจัดการพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน คือ

- พื้นที่ดีเด่น (Nucleus Zone) ซึ่งมีกายภาพและบรรยากาศดีที่สุด เป็นเขตที่ขึ้นทะเบียนมรดกโลก ซึ่งจำเป็นต้องสงวนรักษา และปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้คงเป็นเขตประวัติศาสตร์ที่บริสุทธิ์เท่าที่จะทำได้ มีพื้นที่รวม 1,810 ไร่

- พื้นที่โบราณสถานที่มีความสำคัญสูงสุด ประกอบด้วย พระบรมมหาราชวัง พระอารามหลวง และซากอาคารสถานที่ที่สำคัญในอดีตมากมาย ให้ดำเนินการโยกย้ายหรือรื้อถอนอาคารที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป
- พื้นที่สวนสาธารณะในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ เป็นโบราณสถานอันดีบรองที่จะปรับปรุงการพัฒนาเชิงกายภาพของสวนสาธารณะ
- พื้นที่ส่วนบริหารราชการและการท่องเที่ยว ได้แก่ บริเวณศาลากลางเดิมจนถึงหลังคุ้มขุนแผน จะปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับนักท่องเที่ยวด้านต่างๆ
- พื้นที่หมู่บ้านศิลปหัตถกรรมบริเวณวิทยาลัยเกษตรกรรมเดิม จะรวบรวมพื้นที่หมู่บ้านผลิตสินค้าพื้นเมืองต่างๆ มารวมกัน เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมของอยุธยาและเป็นรายได้แก่ผู้ผลิตด้วย
- พื้นที่ส่วนบริหารอุทยานประวัติศาสตร์ฯ เป็นสำนักงาน ห้องปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่
- พื้นที่ชุมชนใหม่ เป็นพื้นที่จัดสรรรองรับบ้านพักอาศัยที่ถูกโยกย้ายมาจากการพัฒนา ได้แก่ ด้านตะวันตกของสวนสมเด็จพระฯ
- พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ฯ ในอนาคต เป็นการเตรียมการขยายเขตอุทยานประวัติศาสตร์ด้านโรงงานสุราอยุธยา

ต่อมาเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2540 กรมศิลปากรได้มีประกาศกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานเพิ่มเติมครอบคลุมเกาะเมืองอยุธยา เพื่อความเหมาะสมต่อการอนุรักษ์และพัฒนานครประวัติศาสตร์ รวมพื้นที่ประมาณ 3,000 ไร่

ผังเมืองรวมพระนครศรีอยุธยา

ผังเมืองรวมเป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่จะใช้ควบคุมให้เมืองมีการขยายตัว และการใช้ที่ดินให้เป็นไปตามแผนผังที่ได้วางไว้ ผังเมืองรวมพระนครศรีอยุธยาเริ่มประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับที่ 23 เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2529 โดยมีพื้นที่ครอบคลุม 18 ตำบล มีพื้นที่ 39 ตารางกิโลเมตร ต่อมาจึงได้ประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับที่ 264 วันที่ 13 มิถุนายน 2539 ซึ่งได้ขยายพื้นที่ครอบคลุมเพิ่มขึ้นเป็น 20 ตำบล มีพื้นที่ 56 ตารางกิโลเมตร และต่อมาได้ขยายพื้นที่ครอบคลุมออกเป็น 71 ตารางกิโลเมตร ตามประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับที่ 396 พ.ศ.2542 และฉบับที่ 476 พ.ศ.2546

ผังเมืองรวมเมืองพระนครศรีอยุธยา มีนโยบายและมาตรการเพื่อจัดระบบการใช้ที่ดินให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับและสอดคล้องกับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจและโครงข่ายบริการสาธารณะ โดยมีสาระที่สำคัญคือ

- (1) ให้ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางบริหารการปกครอง และการศึกษาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- (2) พัฒนาและส่งเสริมให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ที่สำคัญ

- (3) ส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมซึ่งมีคุณค่าทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์และโบราณคดี ให้เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- (4) พัฒนาบริการสังคม การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้เพียงพอและได้มาตรฐาน
- (5) อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การใช้ประโยชน์ที่ดินตามแผนผังกำหนดการใช้ที่ดิน ซึ่งได้กำหนดกิจการที่อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ และกิจการที่ห้ามใช้ประโยชน์ไว้ ตามกฎกระทรวงจำแนกเป็น 11 ประเภท ดังนี้

- (1) ประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย
- (2) ประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง
- (3) ประเภทพาณิชยกรรม และที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
- (4) ประเภทชนบทและเกษตรกรรม
- (5) ประเภทการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- (6) ประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการ และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- (7) ประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม
- (8) ประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย
- (9) ประเภทสถาบันการศึกษา
- (10) ประเภทสถาบันศาสนา
- (11) ประเภทสถาบันราชการ การสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

3.2.3 พื้นที่ที่มีปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร

จากลักษณะการกระจายตัวของการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต ตามที่ได้จำแนกทำให้สามารถสรุปได้ดังนี้

ภายในเกาะเมือง พื้นที่ในเขตโครงการนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา กำหนดให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย ส่วนพื้นที่เกาะเมืองด้านตะวันออกกำหนดให้เป็นพื้นที่พาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก โดยมีพื้นที่ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางและหนาแน่นน้อยคั่นไว้จากพื้นที่อนุรักษ์

ย่านพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมากให้ขยายตัวออกไปทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำป่าสัก บริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 หรือถนนโรจนะ ล้อมรอบด้วยที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง และที่อยู่อาศัยหนาแน่นต่ำ ตามลำดับ และพื้นที่โดยรอบศูนย์ราชการใหม่

ฝั่งตะวันตกของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 กำหนดให้เป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง พื้นที่ด้านทิศเหนือ ทิศใต้ และทิศตะวันตกของเกาะเมือง ให้เป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นต่ำ

พื้นที่อุตสาหกรรมนั้นตามผังเมืองรวมเมืองพระนครศรีอยุธยา พ.ศ.2533

(ปรับปรุงครั้งที่1) กำหนดให้มีเพียงอุตสาหกรรมเฉพาะกิจที่ไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม เว้นแต่อุตสาหกรรมที่มีมาก่อนการใช้บังคับผังเมืองรวม เขตอุตสาหกรรมนี้กำหนดให้อยู่ที่ตำบลบ้านเกาะ ระหว่างทางรถไฟสายเหนือกับแม่น้ำป่าสัก แต่ในผังเมืองรวมเมืองพระนครศรีอยุธยา (ปรับปรุงครั้งที่ 2) มิได้กำหนดพื้นที่อุตสาหกรรมไว้

ตารางที่ 3.6 เปรียบเทียบการใช้ที่ดินอนาคตผังเมืองรวมเมืองพระนครศรีอยุธยา

ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	ผังปรับปรุง ครั้งที่1	ผังปรับปรุง ครั้งที่2	เพิ่ม + ลด -
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย	9,465	11,650	+ 2,185
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง	1,258	1,560	+ 302
พาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก	825	815	- 10
อุตสาหกรรมเฉพาะกิจ	644	-	- 644
ชนบทและเกษตรกรรม	12,830	10,950	- 1,880
การปฏิรูปเพื่อการเกษตร	-	850	-
ที่โล่งเพื่อนันทนาการ	523	523	-
ที่ดินอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม	-	7,680	-
ที่ดินอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย	2,362	4,020	+1,658
สถาบันการศึกษา	1,360	1,420	+ 60
สถาบันการศึกษา	1,027	1,102	+ 75
สถาบันศาสนา	895	820	+ 75
สถาบันราชการ	2,402	2,650	+ 248
แม่น้ำ และลำคลอง	1,300	610	- 690
ถนน ซอย			
รวม	35,000	44,650	

ที่มา : กรมการผังเมือง ผังเมืองรวมเมืองพระนครศรีอยุธยา

3.2.4 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินอาคารและแนวโน้มการพัฒนา

ผังเมืองรวมยังได้กำหนดผังโครงการคมนาคมและขนส่งสำหรับปรับปรุงถนนเดิมหรือก่อสร้างถนนใหม่ให้เกิดโครงข่ายเชื่อมโยงกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งกำหนดเขตทาง และลักษณะการออกแบบถนน ลักษณะที่สำคัญของโครงข่ายถนนตามผังเมืองรวมฯ ก็คือ มีถนนวงแหวน 2 วง โดยวงในเป็นถนนวงแหวนรอบเกาะเมืองตามแนวถนนอุททอง และถนนวงแหวนรอบนอกเกาะเมือง ซึ่งจะเชื่อมโยงพื้นที่ฝั่งทิศเหนือ ตะวันออก ใต้ และตะวันตกเข้าด้วยกัน ไปบรรจบกันที่ย่านพาณิชยกรรมบริเวณถนนโรจนะ ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณการจราจรที่จะผ่านเกาะเมือง และป้องกันแรงสั่นสะเทือนที่จะมีผลต่อโบราณสถานในเกาะเมือง ซึ่งโครงการคมนาคมและขนส่งเหล่านี้จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารและแนวโน้มการพัฒนาในอนาคต

3.3 การคมนาคมและขนส่ง

3.3.1 โครงข่ายการคมนาคมและขนส่งของพื้นที่ศึกษา

ในปัจจุบันการติดต่อรวมทั้งการเดินทางนิยมใช้การคมนาคมทางบกเนื่องจากสะดวกรวดเร็วทั้งการคมนาคมขนส่งทางรถยนต์และทางรถไฟ ส่วนการคมนาคมขนส่งทางน้ำใช้ในระยะเวลาใกล้ๆ

3.3.1.1 ทางบก แบ่งออกเป็น

3.3.1.1.1 รถยนต์ส่วนบุคคล

ถนนในบริเวณเขตเทศบาลนครนครศรีอยุธยา มีดังนี้

ตารางที่ 3.7 : ถนนและการจราจรในเขตเทศบาลนครนครศรีอยุธยา

ถนน	การจราจร		
	ประเภทถนน	ช่องจราจร	ความเร็วเฉลี่ย
ป่าโทน	สายรอง	6	31-40 km/hr.
โรจนะ	สายหลัก	6	41-60 km/hr.
คลองท่อ	สายรอง	2	21-30 km/hr.
ศรีสรรเพชญ์	สายรอง	4	21-30 km/hr.
สีกัน	สายหลัก	6	21-30 km/hr.
อุทอง	สายหลัก	2	31-40 km/hr.
ปามะพร้าว	สายรอง	4	31-40 km/hr.
นเรศวร	สายหลัก	6	21-30 km/hr.
หอรัตนไชย	สายรอง	4	41-60 km/hr.
บางเอียน	สายรอง	4	41-60 km/hr.
คลองมะขาม เรียง	สายรอง	4	21-30 km/hr.

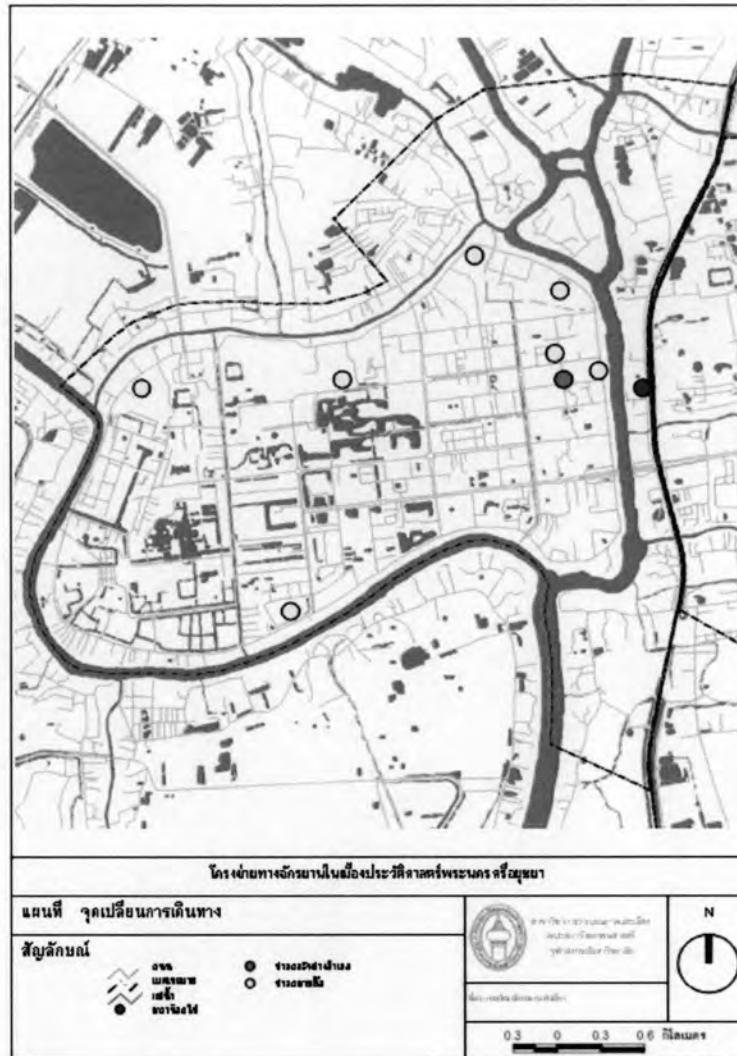

แผนที่ 3.8: เส้นทางการคมนาคมในเขตเทศบาลนครศรีอยุธยา

3.3.1.1.2 รถโดยสารประจำทาง

- 1) กรุงเทพฯ - พระนครศรีอยุธยา
- 2) สระบุรี - พระนครศรีอยุธยา
- 3) อ่างทอง - พระนครศรีอยุธยา
- 4) สุพรรณบุรี - พระนครศรีอยุธยา
- 5) ลพบุรี - พระนครศรีอยุธยา

3.3.1.1.3 รถไฟ สามารถใช้ขบวนโดยสารที่มีปลายทางสู่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะผ่านจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในเขตอำเภอบางปะอิน อำเภอพระนครศรีอยุธยา อำเภอภาชีและสถานีชุมทางบ้านภาชีเป็นจุดแยกไปสายเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เส้นทางสายเหนือจะผ่านอำเภอท่าเรือด้วย ในแต่ละวันจะมีรถไฟบริการขนส่งสินค้าและผู้โดยสารขึ้นล่องหลายขบวน

แผนที่ 3.9 : จุดเปลี่ยนการเดินทางทางบก

3.3.1.2 ทางเรือ ปัจจุบันการคมนาคมทางน้ำเหลือน้อย เนื่องจากใช้การสัญจรทางบกเป็นส่วนใหญ่ คงมีการสัญจรทางน้ำในชุมชนที่อยู่ริมแม่น้ำลำคลอง การขนส่งผลผลิตทางการเกษตรบางแห่งยังคงใช้การขนส่งทางน้ำเนื่องจากสะดวกและอัตราค่าขนส่งถูก แต่ทั้งนี้การขนส่งทางเรือกลับเป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศมาก

3.3.2 โครงข่ายถนนในเขตผังเมืองรวมเมืองพระนครศรีอยุธยา

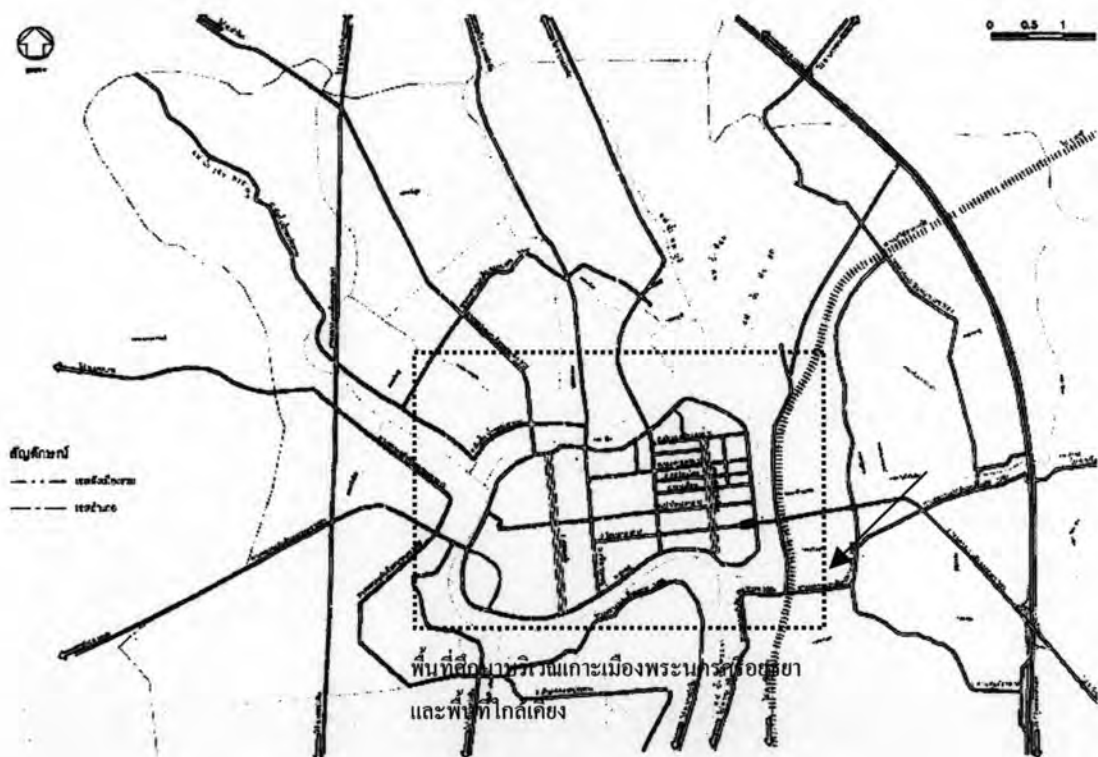
ในเขตผังเมืองรวมเมืองพระนครศรีอยุธยา มีโครงข่ายถนนแสดง เมื่อพิจารณาสายถนนต่าง ๆ โดยจำแนกระบบถนนตามหน้าที่การใช้งาน สามารถจำแนกได้ ดังนี้

1) ถนนสายประธาน ทำหน้าที่เป็นถนนสายสำคัญที่เชื่อมต่อชุมชนต่างๆ ในระดับภาคและระหว่างจังหวัดกับจังหวัด รองรับการจราจรชนิดผ่านเมือง ซึ่งมีปริมาณจราจรและความเร็วสูง ถนนประเภทนี้ได้แก่ ทางหลวงหมายเลข 32 ทางหลวงหมายเลข 347 ทางหลวงหมายเลข 309 และทางหลวงหมายเลข 3263

2) ถนนสายหลัก ทำหน้าที่เป็นถนนเชื่อมต่อระหว่างชุมชน และรับการจราจรจากถนนสายประธาน เพื่อกระจายไปตามถนนสายรอง อาจจะมีการจราจรชนิดผ่านเมืองผสมอยู่ด้วย ถนนประเภทนี้ ได้แก่ ถนนโรจนะ ถนนอุทอง ถนนชี่กุน และถนนนเรศวร

3) ถนนสายรอง ทำหน้าที่เป็นถนนที่รองรับการจราจรจากถนนสายหลัก และกระจายเข้าสู่ถนนสายย่อย ถนนประเภทนี้ ได้แก่ ถนนคลองท่อ ถนนศรีสรรเพชญ ถนนริมคลองมะขามเรียง ถนนบางเหียนและถนนปามะพร้าว

4) ถนนสายย่อยตรอกซอยต่างๆ ทำหน้าที่เชื่อมชุมชนต่างๆ กับถนนสายรองและสายหลัก โดยทั่วไปรองรับการจราจรที่มีความเร็วต่ำ เนื่องจากเป็นถนนที่ให้บริการแก่การจราจรของพื้นที่ส่วนย่อยของชุมชนให้สามารถเข้า - ออก เชื่อมต่อกับโครงข่ายระบบถนนได้โดยสะดวก

แผนที่ 3.10 : พื้นที่ผังเมืองรวมจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและโครงข่ายที่ใช้เดินทางเข้าออก
ที่มา : แผนแม่บทด้านการจราจรและขนส่งเมืองภูมิภาค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2545

เป็นอย่างมาก โดยมีปริมาณจราจรเข้าสู่ทางแยก 4,871 PCUs/ชั่วโมง และมีความยาวแถวคอยเฉลี่ย 80-100 เมตร

3) การสำรวจความเร็วในการเดินทาง พบว่าในเขตเกาะเมืองในชั่วโมงเร่งด่วน ถนนที่มีความเร็วในการเดินทางน้อยที่สุด ได้แก่ ถนนสีกัน โดยมีความเร็วเฉลี่ยประมาณ 18 กม./ชั่วโมง เนื่องจากความล่าช้าและการจัดระบบสัญญาณไฟบนถนนสีกันไม่สอดคล้องกับปริมาณจราจร อีกทั้งยังมีโรงเรียนตั้งอยู่บริเวณนั้น ส่วนนอกเขตเกาะเมือง ถนนที่มีความเร็วในการเดินทางน้อยที่สุด ได้แก่ ทางหลวงหมายเลข 309 โดยมีความเร็วเฉลี่ยประมาณ 48 กม./ชั่วโมง ทั้งนี้เนื่องจากทางหลวงหมายเลข 309 เป็นเส้นทางสายหลักที่ใช้ในการผ่านเมืองและเข้าออกเกาะเมือง ปริมาณจราจรบนถนนสายนี้จึงมาก ทั้งในช่วงเร่งด่วนเช้า-เย็น จึงทำให้ความเร็วเฉลี่ยในการเดินทางน้อย

4) การสำรวจข้อมูลลักษณะการเดินทางของครัวเรือน พบว่าวัตถุประสงค์การเดินทางคนส่วนใหญ่จะเป็นการเดินทางไปทำงาน คือร้อยละ 52.2 รองลงมาได้แก่ การเดินทางไปเพื่อการซื้อสินค้า/พักผ่อน (25.1) และการเดินทางไปเรียนหนังสือ (ร้อยละ 11.2) ตามลำดับ และพบว่า รายได้เฉลี่ยของคนในพื้นที่เขตผังเมืองรวมส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับ 10,000-15,000 บาทต่อคนต่อเดือน โดยที่กลุ่มคนที่มีรายได้เฉลี่ย 20,000 บาทขึ้นไปจะมีร้อยละ 8 สำหรับการครอบครองยานพาหนะ พบว่า ครอบครัวยที่มีการครอบครองยานพาหนะมากกว่า 1 คัน (ร้อยละ 35.5) มีการครอบครองรถจักรยานยนต์ 1 คัน (ร้อยละ 49.9) และไม่มียานพาหนะในครอบครอง(ร้อยละ 14.6)

5) จากข้อมูลการสำรวจปริมาณจราจรบนช่วงถนนแยกตามประเภทของขบวน พบว่า ปริมาณการจราจรในเขตเกาะเมือง ส่วนใหญ่จะเป็นรถยนต์นั่งส่วนบุคคลสูงถึงร้อยละ 51.3 รองลงมาได้แก่ รถจักรยานยนต์ (ร้อยละ 36.3) รถสามล้อเครื่อง (ร้อยละ 5.2) รถโดยสารขนาดใหญ่ (ร้อยละ 3.6) รถโดยสารขนาดเล็ก (ร้อยละ 1.6) ตามลำดับ ในขณะที่ปริมาณการจราจรนอกเขตเกาะเมือง ส่วนใหญ่จะเป็นรถยนต์นั่งส่วนบุคคลถึงร้อยละ 71.5 รองลงมาได้แก่ รถจักรยานยนต์ (ร้อยละ 12.1) รถโดยสารขนาดใหญ่ (ร้อยละ 5.7) ตามลำดับ

3.3.3.2 ปริมาณการเดินทางและสภาพการจราจรในอนาคต

จากการตรวจสอบและประเมินสภาพการจราจรบนโครงข่ายถนนในพื้นที่ศึกษา โดยใช้แบบจำลองดังกล่าวเพื่อให้เข้าใจสภาพการจราจรในปี พ.ศ.2544 และทำการคาดการณ์สภาพการจราจรในปี พ.ศ. 2549 พ.ศ. 2554 พ.ศ.2559 และ พ.ศ.2564 ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า "ปริมาณการเดินทางที่เพิ่มขึ้นในอนาคตบนโครงข่ายถนนในปัจจุบัน" ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจสภาพการจราจรบนโครงข่ายถนนที่ปีอนาคตในกรณีที่ไม่มีการก่อสร้างหรือปรับปรุงโครงข่ายถนนเพิ่มเติม (Do Nothing) โดยพิจารณาดัชนีทางด้านวิศวกรรมจราจร อันประกอบด้วยความเร็วในการ

เดินทาง อัตราส่วนระหว่างปริมาณการจราจรต่อความจุ ปริมาณการจราจร-ระยะทางการเดินทาง (PCU-กิโลเมตร) และปริมาณการจราจร-เวลาการเดินทาง (PCU-ชั่วโมง)

ตารางที่ 3.8 ความเร็วเฉลี่ย (กิโลเมตร/ชั่วโมง) บนโครงข่ายถนนที่ปีต่าง ๆ ในช่วงเวลาเร่งด่วนเช้า

พื้นที่	พ.ศ.2544	พ.ศ.2549	พ.ศ.2554	พ.ศ.2559	พ.ศ.2564
เขตเทศบาล	32.8	32.0	30.1	26.0	19.8
เขตผังเมืองรวม	41.2	39.3	36.5	31.8	25.0

ที่มา : แบบจำลองด้านการจราจรและขนส่งของโครงการศึกษาการจัดทำแผนแม่บทด้านการจราจรและการขนส่งเมืองในภูมิภาค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบจราจรทางบก, 2545

ตารางที่ 3.9 ปริมาณจราจรต่อความจุ (V/C) บนโครงข่ายถนนที่ปีต่าง ๆ ในช่วงเวลาเร่งด่วนเช้า

พื้นที่	พ.ศ.2544	พ.ศ.2549	พ.ศ.2554	พ.ศ.2559	พ.ศ.2564
เขตเทศบาล	0.19	0.23	0.27	0.33	0.40
เขตผังเมืองรวม	0.24	0.30	0.35	0.42	0.49

ที่มา : แบบจำลองด้านการจราจรและขนส่งของโครงการศึกษาการจัดทำแผนแม่บทด้านการจราจรและการขนส่งเมือง ในภูมิภาค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบจราจรทางบก, 2545

ตารางที่ 3.10 ปริมาณการจราจร-ระยะทางการเดินทาง (PCU-กิโลเมตร) บนโครงข่ายถนนที่ปีต่าง ๆ ในช่วงเวลาเร่งด่วนเช้า

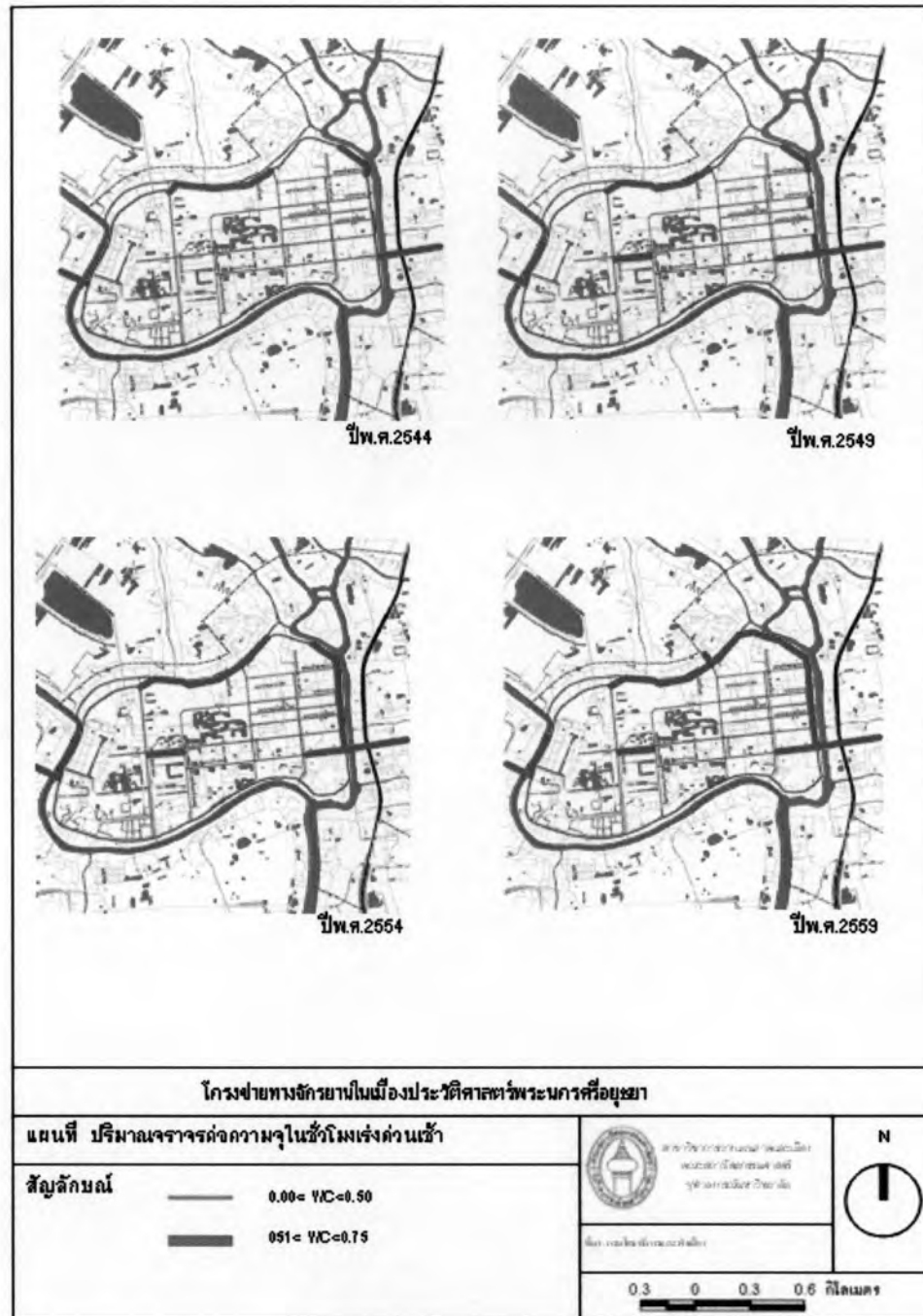
พื้นที่	พ.ศ.2544	พ.ศ.2549	พ.ศ.2554	พ.ศ.2559	พ.ศ.2564
เขตเทศบาล	27,613	32,782	39,464	47,700	56,877
เขตผังเมืองรวม	90,878	110,116	130,341	154,902	183,271

ที่มา : แบบจำลองด้านการจราจรและขนส่งของโครงการศึกษาการจัดทำแผนแม่บทด้านการจราจรและการขนส่งเมือง ในภูมิภาค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบจราจรทางบก, 2545

ตารางที่ 3.11 ปริมาณการจราจร-ชั่วโมง (PCU) บนโครงข่ายถนนที่ปีต่าง ๆ ในช่วงเวลาเร่งด่วนเช้า

พื้นที่	พ.ศ.2544	พ.ศ.2549	พ.ศ.2554	พ.ศ.2559	พ.ศ.2564
เขตเทศบาล	841	1,026	1,311	2,837	2,878
เขตผังเมืองรวม	2,205	2,804	3,574	4,866	7,323

ที่มา : แบบจำลองด้านการจราจรและขนส่งของโครงการศึกษาการจัดทำแผนแม่บทด้านการจราจรและการขนส่งเมืองในภูมิภาค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบจราจรทางบก, 2545

แผนที่ 3.12: ปริมาณจราจรต่อความจุในชั่วโมงเร่งด่วนเช้า

3.4 ด้านสาธารณูปโภค

3.4.1 การใช้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค

กิจการประปาเริ่มสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2481 ได้รับสัมปทานประกอบกิจการประปาครั้งแรกเมื่อวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2489 และได้รับสัมปทานใหม่เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2540 โดยมีการผลิตน้ำประปาเพื่อให้บริการประชาชนในพื้นที่ศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลนครนครศรีอยุธยา โดยอาศัยแหล่งน้ำดิบจากแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณตำบลป้อมเพชร ซึ่งใช้ระบบผลิตน้ำประปา 2 ระบบ คือ

- ระบบน้ำประปาผิวดิน มีกำลังผลิตรวม 460 ลบ.ม./ชม.
- ระบบน้ำประปาใต้ดิน (น้ำบาดาล) ซึ่งมีแหล่งน้ำดิบจากน้ำบาดาล 7 บ่อ (ปิดแล้ว 1 บ่อ) เหลือบ่อบาดาลที่ใช้น้ำได้ 6 บ่อ มีกำลังการผลิตบ่อละ 120 ลบ.ม./ชม. กำลังการผลิตรวม 720 ลบ.ม./ชม. 11,570 ลบ.ม./วัน ให้บริการน้ำแก่ประชาชนจำนวน 12,175 ราย

3.4.2 พื้นที่ที่มีปัญหาน้ำท่วมและการระบายน้ำ

จากพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นพื้นที่ครอบคลุมบริเวณเขตเทศบาลนครนครศรีอยุธยา และเทศบาลเมืองอโยธยาและชุมชนโดยรอบ ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศึกษาประกอบด้วยพื้นที่บริเวณเกาะเมืองซึ่งเป็นพื้นที่ย่านธุรกิจ การค้า สถานที่ราชการ และโบราณสถาน ระดับดินสูงระหว่าง +3.50 ถึง +5.00 ม.รทก. มีถนนอุทกของทำหน้าที่คั่นกั้นน้ำล้อมรอบเกาะสูงระหว่าง +4.00 ถึง +5.50 ม.รทก. ในขณะที่พื้นที่ชุมชนโดยรอบยังคงเป็นพื้นที่ชุมชนขยายและสภาพทุ่งนา รวมทั้งโบราณสถานบางแห่งยังไม่มีระบบป้องกันน้ำท่วมที่แท้จริงทั้งนี้ ในสภาพปกติที่ปริมาณน้ำที่ไหลลงมาตามแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำป่าสัก ซึ่งจะบรรจบกันบริเวณพื้นที่เกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา และไหลผ่านตัวเมืองไปทางตอนใต้ของพื้นที่ ระดับน้ำในแม่น้ำมีความสูงไม่เกิน +4.00 ม.รทก. เขตพื้นที่เกาะเมืองจึงไม่ประสบกับปัญหาน้ำท่วมแต่จะมีปัญหาต่อการระบายน้ำจากพื้นที่ภายในเกาะเมือง ส่วนบริเวณย่านชุมชนโดยรอบเริ่มมีปัญหาน้ำท่วมซึ่งในกรณีเช่นนี้จากการตรวจสอบปริมาณน้ำท่าที่ไหลมาจากแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำป่าสักแล้ว จะสอดคล้องกับปริมาณน้ำไหลรวมกันประมาณ 2,500 ลบ.ม./วินาที ดังนั้นถ้าจะติดตามเหตุการณ์บ่งชี้ว่าระดับน้ำเหนือจะมีผลกระทบต่อสภาวะน้ำท่วมเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา หรือไม่ก็จะติดตามได้จากปริมาณน้ำที่ระบายจากเขื่อนเจ้าพระยา จังหวัดชัยนาท และเขื่อนพระรามหก จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ ถ้าปริมาณน้ำรวมกันไม่เกิน 2,500 ลบ.ม./วินาที แสดงว่าจะไม่มีผลกระทบต่อสภาวะน้ำท่วมในเขตเมืองพระนครศรีอยุธยามากนัก แต่ถ้ามีแนวโน้มเกินปริมาณดังกล่าว สามารถเตรียมแผนป้องกันได้ล่วงหน้า อย่างไรก็ตามในการวิเคราะห์สภาวะน้ำท่วมครั้งนี้จะทำ

การวิเคราะห์ระดับน้ำสูงสุดที่เกิดขึ้นในอดีต เพื่อหาความสูงระดับคันกันน้ำให้สามารถป้องกันระดับน้ำหลากได้ในคาบอุบัติการณ์เกิดของน้ำไม่น้อยกว่า 100 ปี

3.4.3 ระบบการระบายน้ำ

การระบายน้ำปัจจุบันคงมีเฉพาะในเขตเทศบาลนครศรีอยุธยา (เกาะเมือง) ส่วนพื้นที่ชุมชนโดยรอบยังไม่มีโดยแนวการป้องกันในปัจจุบันบริเวณเกาะเมืองจะใช้ถนนคูทองซึ่งเป็นถนนรอบเกาะเมืองเป็นถนนและแนวป้องกันน้ำไปด้วย และมีระบบประตูลระบายน้ำและท่อระบายน้ำปิดกั้นบริเวณปากคลองระบายต่างๆ เช่น คลองมหาไชย คลองมะขามเรียงและคลองท่อ แต่ยังไม่มีส่วนสูบน้ำใดๆ ทั้งสิ้น คงใช้เครื่องสูบน้ำเคลื่อนที่คอยสูบน้ำออกในฤดูฝน ระดับหลังถนนคูทองที่ใช้เป็นแนวคันกันน้ำท่วมจะสูงบริเวณตลาดเจ้าพรหมและบริเวณหัวแหลม (เกิน+5.00 ม.รทก.) ส่วนบริเวณที่ต่ำจะอยู่บริเวณหน้าโรงพยาบาลและตลาดหัวรอ (+ 4.20 ม.รทก.) ส่วนอาคารประตูลระบายน้ำที่ได้ก่อสร้างไว้แล้ว มีดังนี้

- ประตูระบายน้ำมหาไชย
- ประตูระบายน้ำคลองท่อ
- ท่อระบายน้ำคลองมะขามเรียง
- ท่อระบายน้ำคลองท่อ

3.4.4 พื้นที่ที่มีปัญหาการพังทลายของตลิ่ง

พื้นที่ที่ประสบกับปัญหาการพังทลายของตลิ่ง ได้แก่ พื้นที่ตามแนวริมน้ำรอบเกาะเมืองจากแรงกระแทกของคลื่นที่เกิดจากเรือและการกัดเซาะของน้ำโดยเฉพาะฤดูน้ำหลากซึ่งปริมาณน้ำจะมีมากและกระแสน้ำไหลแรงทำให้เกิดการพังทลายของตลิ่งได้

3.4.5 ขยะมูลฝอย

ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาพบมากที่เทศบาลนครศรีอยุธยา ซึ่งมีปริมาณขยะมูลฝอยมากที่สุดประมาณ 50 ตัน/วัน รองลงมา ได้แก่ เทศบาลตำบลโยธา ประมาณ 15 ตัน/วัน ซึ่งการกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลส่วนใหญ่จะใช้วิธีการเผาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งยังไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ทั้งนี้มีระบบการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะเพียง 1 แห่ง ได้แก่ ระบบกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูลของเทศบาลนครศรีอยุธยา ขนาดพื้นที่ 30 ไร่ รองรับปริมาณขยะวันละประมาณ 45 ตัน/วัน

3.4.6 การพลังงาน

มีหน่วยบริการผู้ใช้ไฟฟ้า สังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดจำนวน 1 แห่ง

3.4.7 การสื่อสาร

3.4.7.1 วิทยุกระจายเสียง จากการที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดที่อยู่ห่างไกลจากกรุงเทพมหานครไม่มากนัก และภูมิประเทศเป็นที่ราบผืนใหญ่ ไม่มีภูเขาและเนินเขา เป็นอุปสรรคในการแพร่กระจายเสียง จึงทำให้สามารถรับฟังรายการวิทยุจากกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง อาทิ จังหวัดสุพรรณบุรี ชัยนาท สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี และจังหวัดนครนายกได้

3.4.7.2 โทรทัศน์ สำหรับการแพร่ภาพ สามารถรับชมรายการสถานีโทรทัศน์ที่แพร่ภาพออกอากาศจากกรุงเทพฯ ได้ทุกช่อง ทั้งนี้เพราะอยู่ไม่ห่างไกลจากรัศมีการส่งสัญญาณ เพื่อแพร่ภาพออกอากาศภาพและเสียงที่ได้รับจากการถ่ายทอดจึงมีความคมชัด

3.4.7.3 หนังสือพิมพ์การรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง จัดว่าอยู่ในสภาพแพร่กระจายได้อย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ได้แก่ หนังสือพิมพ์ฐานอยุธยา กรุงเทพธุรกิจ เสียงกรุงเทพฯ มวลชน และประชาชาติ

3.5 ด้านสาธารณูปการ

3.5.1 การบริการด้านสาธารณสุข

หน่วยงานที่ดำเนินงานด้านสาธารณสุขในพื้นที่ศึกษามีดังนี้คือ

- ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลนครศรีอยุธยา 2 แห่ง บริเวณกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และบริเวณวัดกล้วย
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- โรงพยาบาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- ศูนย์แพทย์ชุมชนเทศบาล 4 แห่ง คือ บริเวณวัดอินทาราม บริเวณชุมชนป้อมเพชร บริเวณชุมชนหัวแหลม (วัดตึก) และบริเวณวัดศาลาปูน
- คลินิกตรวจโรค / ทันตกรรม / คลินิกตา / และอื่นๆ อีกประมาณ 45 แห่ง

3.5.2 สถานที่ท่องเที่ยวและที่พักผ่อนหย่อนใจ

พื้นที่ศึกษามีข้อได้เปรียบจากการที่พื้นที่ได้ถูกประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก จึงมีสถานที่ท่องเที่ยว รวมทั้งแหล่งพักผ่อนเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีการจัดงานตามเทศกาลโดยสามารถแบ่งได้ดังนี้

ก.) สถานที่ท่องเที่ยว

ตารางที่ 3.12 สรุปข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา

สถานที่ท่องเที่ยว	ที่ตั้ง	วันเวลาเปิดให้ชม	ค่าเข้าชม
บริเวณเกาะเมืองและพื้นที่โดยรอบ			
- พระราชวังหลวง,	เกาะเมือง อ.พระนครศรีอยุธยา	ทุกวัน 8.30 – 17.30	ชาวไทย 10 บาท
พระราชวังโบราณ	โทร. (035) 242502 ใกล้ตลาด		ชาวต่างประเทศ 30 บาท
- วัดจันทร์เกษม (วังหน้า)	หัวรอ อ.พระนครศรีอยุธยา (035) 251586	ทุกวันจันทร์, อังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์ เวลา 9.00 – 16.00 น.	ชาวไทย 10 บาท ชาวต่างประเทศ 30 บาท
- วัดหลัง	ริมกำแพงพระนครศรีอยุธยา ด้านตะวันตกเขตโรงงานสุรากรมสรรพสามิต	ทุกวัน	-
- สวนศรีสุริโยทัย	ในบริเวณโรงงานสุราอยุธยา	ทุกวัน	-
- ศาลหลักเมือง	สี่แยกตะแลงแกง	ทุกวัน	-
- คู่มขุนแผน	ถ. ศรีสรรเพชญ์ ต. ประตูลี	ทุกวัน	-
- สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ พระนครศรีอยุธยา	อุทยานประวัติศาสตร์	ทุกวัน	-
- พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา	ต. ประตูลี ใกล้กับศาลากลางเก่า โทร. (035) 241578	ทุกวัน เว้นวันจันทร์, อังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์ เวลา 9.00 – 16.00 น.	ผู้ใหญ่ 10 บาท เด็ก 5 บาท ชาวต่างประเทศ 30 บาท
- ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา	ถ. ราชดำเนิน ใกล้สถานีรถไฟ พระนครศรีอยุธยา โทร. (035) 245123-4	ทุกวัน เว้นวันจันทร์, อังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์ เวลา 9.00 – 16.30 น.	นร./นศ. 4 บาท ชาวไทย 20 บาท ชาวต่างประเทศ 100 บาท
- สวนสาธารณะบึงพระราม	ต. ประตูลี อ.พระนครศรีอยุธยา	ทุกวัน	-
- พระที่นั่งเพ็ญดี	ต. สวนพริก ซ่างวัดบรมวงศ์	ทุกวัน	-
- หมู่บ้านโปรตุเกส	ต. สำเภาล่ม อ.พระนครศรีอยุธยา	ทุกวัน	-
- หมู่บ้านญี่ปุ่น	ต. เกาะเรียน อ.พระนครศรีอยุธยา	ทุกวัน	-
- วัดพระศรีสรรเพชญ์	บริเวณพระราชวังหลวง	ทุกวัน 8.30 – 17.30 น.	ชาวไทย 10 บาท

สถานที่ท่องเที่ยว	ที่ตั้ง	วันเวลาเปิดให้ชม	ค่าเข้าชม
- วัดพุทธไสยาสน์	ต. เวียงเหล็ก	ทุกวัน	-
- วัดใหญ่ชัยมงคล	ต. คลองสวนพลู	ทุกวัน 8.00 – 17.00 น.	ชาวต่างประเทศ 30 บาท
- วัดพระราม	ใกล้อนุสาวรีย์พระเจ้าอู่ทอง ทิศตะวันออกของวัดมณฑล บพิตร	ทุกวัน 8.30 – 17.30 น.	ชาวไทย 10 บาท ชาวต่างประเทศ 30 บาท
- วัดมหาธาตุ	เชิงสะพานป่าถ่าน ฟากถนน ช้างใต้	ทุกวัน 8.30 – 17.00 น.	ชาวไทย 10 บาท ชาวต่างประเทศ 30 บาท
- วัดกุเซาทอง	ทางหลวงหมายเลข 309 ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของ พระราชวังหลวง	ทุกวัน 8.00 – 17.30 น.	-
- วัดราชบูรณะ	เชิงสะพานป่าถ่านฟากช้างใต้ ตรงข้ามวัดมหาธาตุ	ทุกวัน 8.30 – 17.30 น.	ชาวไทย 10 บาท ชาวต่างประเทศ 30 บาท
- วัดหน้าพระเมรุ	ริมคลองสระบัว ด้านหลังคู เมือง	ทุกวัน 8.00 – 17.00 น.	-
- วิหารพระมงคลบพิตร	ด้านใต้เจดีย์พระศรีสรรเพชญ์	ทุกวัน 8.00 – 16.30 น.	-
		วันเสาร์-อาทิตย์ 8.00- 17.30 น.	
- วัดไชยวัฒนาราม	ฝั่งตะวันตกของเกาะเมือง	ทุกวัน 8.00 – 18.30 น.	ชาวไทย 10 บาท ชาวต่างประเทศ 30 บาท
- วัดบรมพุทธาราม	ย่านป่าตอง	ทุกวัน	-
- วัดกุฎีดาว	นอกเกาะเมือง		
	เหนือ	ทุกวัน	-
- วัดพนัญเชิง	ริมแม่น้ำป่าสัก ฝั่งตรงข้าม	ทุกวัน 8.00 – 16.30 น.	ชาวต่างประเทศ 30 บาท
	เกาะเมือง ถัดจากวัดใหญ่ชัย มงคล		
- วัดธรรมิกราช	กำแพงพระราชวังหลัง	ทุกวัน	-
- วัดสุวรรณดาราราม	ริมป้อมเพชร	ทุกวัน	-
- พระราชนาสุวารีสมเด็จ	ต. หุ่นมะขามหย่อง		
พระสุริโยทัย	อ. พระนครศรีอยุธยา	ทุกวัน	-
- ห้องฟ้าจำลอง	อ. พระนครศรีอยุธยา	เป็นกรณี (หมุดคณะ)	เด็กนักเรียน 17 บาท

3.6 ด้านเศรษฐกิจ

3.6.1 โครงสร้างเศรษฐกิจ

ภาคอุตสาหกรรม สาขาการผลิตในระบบเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษาพบว่าการผลิตในภาคอุตสาหกรรมมีบทบาทต่อการผลิตในระบบเศรษฐกิจของชุมชนเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากสภาพสังคมได้เริ่มเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น เพราะว่าชุมชนมีศักยภาพและปัจจัยที่เอื้ออำนวยในการประกอบอุตสาหกรรมเช่นระยะทางใกล้กรุงเทพมหานคร ระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการมีความสมบูรณ์แบบ รวมทั้งได้รับการส่งเสริมให้เป็นนิคมอุตสาหกรรม

ภาคพาณิชยกรรม / การบริการ

-ด้านธุรกิจการค้าและการบริการธุรกิจการค้าและการบริการในพื้นที่ศึกษาโดยทั่วไปเป็นสภาพเศรษฐกิจที่พึ่งพาในการผลิตในสาขาการค้าและการบริการของจังหวัดเป็นหลัก ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพการค้าและบริการ

- ด้านพาณิชยกรรม

นอกจากในพื้นที่ศึกษาจะมีตลาดหลายแห่งแล้วยังมีสถาบันการเงิน และธนาคาร สถาบันการเงิน และบริษัทประกันภัยกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ศึกษา

3.7 ด้านสังคมและระบบชุมชน

3.7.1 การตั้งถิ่นฐาน

พื้นที่ศึกษาเป็นอดีตราชธานีของไทย ปรากฏหลักฐานของการเป็นเมืองในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 16-18 โดยมีร่องรอยของที่ตั้งเมือง โบราณสถาน โบราณวัตถุ และเรื่องราวเหตุการณ์ในลักษณะตำนาน พงศาวดารไปจนถึงศิลาจารึกซึ่งถือว่าเป็นหลักฐานร่วมสมัยที่ใกล้เคียงเหตุการณ์มากที่สุด ก่อนการสถาปนากรุงศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 1893 นั้น ทางด้านตะวันออกของเกาะเมืองได้มีบ้านเมืองตั้งอยู่ก่อนแล้ว มีชื่อเรียกว่า เมืองอโยธยา หรือ อโยธยาศรีรามเทพนคร หรือเมืองพระราม เป็นบ้านเมืองที่ความเจริญทางการเมือง การปกครอง และวัฒนธรรมที่รุ่งเรืองแห่งหนึ่ง

แต่เดิมนั้นตัวเกาะเมืองแต่เดิมยังไม่มีน้ำล้อมรอบคงมีเฉพาะแม่น้ำลพบุรีทางด้านเหนือ และแม่น้ำเจ้าพระยาทางด้านทิศตะวันตก ต่อมาในสมัยพระมหาจักรพรรดิจึงได้มีการขุดคลองคูขื่อหน้าเชื่อมจากแม่น้ำลพบุรี ตรงบริเวณตลาดหัวรอลงมาบรรจบแม่น้ำเจ้าพระยาตรงป้อมเพชร ทำให้กรุงศรีอยุธยากลายเป็นเกาะเมืองมีน้ำล้อมรอบทุกด้านเพิ่มความเข้มแข็งในการป้องกัน

กันพระนคร และเป็นศูนย์กลางของการปกครองสืบต่อมา และปัจจุบันก็ยังมี การตั้งถิ่นฐานอย่างหนาแน่นบริเวณเกาะเมือง

3.7.2 วัฒนธรรมประเพณี

จากลักษณะที่ตั้งของพื้นที่ศึกษาที่ถือว่าเป็น "เมืองน้ำ" และเป็นที่ตั้งของเทศบาลนคร นครศรีอยุธยาในปัจจุบัน และจากอิทธิพลของศาสนาทำให้วัฒนธรรมประเพณีของเมืองอยุธยามีความสัมพันธ์กับน้ำและศาสนา สังเกตได้จากวิถีชีวิตและประเพณีที่สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ได้แก่

- เดือนสิบสอง และเดือนอ้าย ได้แก่ การเล่นเพลงเรือในเทศกาลทอดผ้าป่า ทอดกฐิน
- เดือนอ้าย เดือนยี่ ได้แก่ การแข่งเรือยาวตามวัดที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำในวันไหว้พระ
- เดือนสาม ได้แก่ การทำบุญตักบาตรและเวียนเทียนในวันเพ็ญเดือนมาฆบูชา
- เดือนสี่ ได้แก่ การกวนขนม กะละแม ข้าวเหนียวแก้ว ข้าวเหนียวแดง เพื่อทำ
บุญและแจกจ่ายญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านในวันตรุษสิ้นเดือน
- เดือนห้า ได้แก่ การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ ขนทรายเข้าวัดก่อเจดีย์ทราย รดน้ำดำหัว และสาดน้ำในเทศกาลสงกรานต์หรือวัน ขึ้นปีใหม่ไทย
- เดือนหก ได้แก่ การกวนข้าวทิพย์ถวายพระภิกษุสงฆ์ในเทศกาลวันวิสาขบูชา วันเพ็ญเดือนหก
- เดือนเจ็ด เตรียมตัวทำนาเมื่อเข้าฤดูฝน
- เดือนแปด ได้แก่ ประเพณีบวชนาค แห่เทียนเข้าพรรษาทำบุญตักบาตรและถวาย
ผ้าอาบน้ำฝนแก่พระภิกษุ
- เดือนเก้า ได้แก่ ประเพณีทิ้งกระจาดวัดพนัญเชิง
- เดือนสิบ ได้แก่ การทำบุญตักบาตร กวนกระยาสารทในเทศกาลวันสารท
- เดือนสิบเอ็ด ได้แก่ การตัดบาตรเทโว งานเทศน์มหาชาติ เทศกาลออกพรรษา
- เดือนสิบสอง ได้แก่ การลอยกระทงในวันลอยกระทง

3.8 ด้านประชากร

3.8.1 โครงสร้างประชากรและสัดส่วนประชากร

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีจำนวนประชากรในปี พ.ศ.2546 จำนวนทั้งสิ้น 751,259 คน เป็นชาย 365,629 คน และหญิง 385,630 คน หรือเท่ากับร้อยละ 48.70 และ 51.30 ตามลำดับ และมีความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 294 คนต่อตารางกิโลเมตร ระหว่างปี พ.ศ. 2525-2545 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรในภาคกลางและทั้งประเทศซึ่งเท่ากับร้อยละ 1.20 และ 1.26 ต่อปีตามลำดับ

การกระจายตัวของประชากรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลในปี พ.ศ.2546 จำนวน 239,824 คน และอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลจำนวน 511,435 คน หรือเท่ากับร้อยละ 31.90 และ 68.10 ตามลำดับ อำเภอพระนครศรีอยุธยา (รวมเขตเทศบาล) มีจำนวนประชากรมากที่สุดเท่ากับ 140,659 คน และมีความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 1,077 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยระหว่างปี พ.ศ.2525-2545 อำเภอที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงที่สุดได้แก่อำเภอบางบาล อำเภอบางปะอิน และอำเภอพระนครศรีอยุธยา โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรเท่ากับร้อยละ 2.40 , 1.54 และ 1.33 ต่อปีตามลำดับ

ตาราง 3.13 การคาดการณ์ประชากร ในอนาคต 20 และ 50 ปี

จำแนกรายตำบล ในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

อำเภอ \ ตำบล	พ.ศ.2535	พ.ศ.2545	อัตราเพิ่มของประชากร 10 ปี	พ.ศ.2575	พ.ศ. 2595
อำเภอพระนครศรีอยุธยา	123,849	136,434	1.08	169,170	233,573
ต.ไผ่ลิง	14,139	16,677	1.85	24,069	41,730
ต.ปากกราน	5,001	5,408	0.87	6,435	8,352
ต.ภูเขาทอง	2,760	2,744	-0.06	2,709	2,657
ต.สำเภาล่ม	5,392	6,167	1.50	8,312	13,005
ต.สวนพริก	3,313	3,647	1.07	4,515	6,218
ต.คลองตะเคียน	4,287	4,575	0.73	5,286	6,565
ต.วัดตูม	1,907	3,255	6.12	10,680	63,468

อำเภอ \ ตำบล	พ.ศ.2535	พ.ศ.2545	อัตราเพิ่มของประชากร 10 ปี	พ.ศ.2575	พ.ศ. 2595
ต.หันตรา	4,014	6,184	4.92	16,157	68,234
ต.ลุมพินี	4,386	4,860	1.15	6,105	8,595
ต.บ้านใหม่	4,225	4,405	0.46	4,833	5,554
ต.บ้านเกาะ	4,176	4,098	-0.21	3,930	3,690
ต.คลองสวนพูล	4,053	2,669	-4.54	1,055	262
ต.คลองสระพูล	3,315	4,085	2.35	6,498	13,036
ต.เกาะเรียน	2,344	2,532	0.86	3,006	3,887
ต.บ้านป้อม	5,118	5,972	1.73	8,415	14,075
ต.บ้านรุน	1,309	1,358	0.41	1,474	1,666
ต.ประตูลี้	18702	20064	0.78	23,456	29,650
ต.กะมัง	1680	1520	-1.11	1,217	872
ต.หอรัตนไชย	14054	14819	0.59	16,671	19,893
ต.หัวรอ	12589	12480	-0.10	12,241	11,891
ต.ท่าวาสุกรี	7085	8915	2.59	14,854	31,949

ที่มา : สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

3.8.2 นักท่องเที่ยว

จำนวนผู้เยี่ยมชมเยือนที่เดินทางมายังจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 2546 มีจำนวนทั้งสิ้น 2,711,607 คน เป็นชาวไทย 1,726,132 คน และชาวต่างประเทศ 985,475 คน ในจำนวนนี้เป็นนักท่องเที่ยวที่พักค้างคืน 47,412 คน และเป็นนักท่องเที่ยวที่ไม่ค้างคืนจำนวน 2,264,195 คน ผู้มาเยี่ยมชมเยือนจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538-2545 แต่ได้ลดลงในปี พ.ศ.2546 เท่ากับร้อยละ 4.31 อย่างไรก็ตามรายได้จากการท่องเที่ยวในปีดังกล่าวเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.94

วัตถุประสงค์ในการเยี่ยมชมเยือนของชาวไทยอาจจำแนกได้เป็นการทำบุญสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามวัดสำคัญเป็นจำนวนมากที่สุด รองลงไปได้แก่การเที่ยวชมโบราณสถาน การรับประทานอาหาร ซื้อสินค้าพื้นเมือง ชมพิพิธภัณฑ์/ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์ และล่องเรือชมบรรยากาศริมน้ำ ตามลำดับ ผู้มาเยี่ยมชมเยือนชาวต่างชาติที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ญี่ปุ่น เยอรมัน ฝรั่งเศส อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ตามลำดับ จะวัตถุประสงค์ในการเที่ยวชมโบราณสถานมรดกโลกมากที่สุด รองลงไปได้แก่การชมพิพิธภัณฑ์/ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์ ล่องเรือชมบรรยากาศริมน้ำ รับประทานอาหาร และซื้อสินค้าพื้นเมืองตามลำดับ

3.9 ด้านสิ่งแวดล้อม

3.9.1 ผลกระทบด้านน้ำเสีย

สภาพปัญหาน้ำเสียชุมชนในเขตพื้นที่ศึกษาในปัจจุบันจะเห็นได้ค่อนข้างชัดเจน โดยเฉพาะในชุมชนขนาดใหญ่ที่มีจำนวนประชากรมาก เช่น ชุมชนในเขตเทศบาลนครนครศรีอยุธยา เทศบาลเมืองอยุธยา ซึ่งชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนที่มีประชากรอาศัยอยู่ค่อนข้างหนาแน่น และมีระบบระบายน้ำฝนและน้ำเสียลงสู่คลองสาธารณะหรือแม่น้ำทำให้ลักษณะน้ำเสียที่ลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติมีลักษณะเป็นจุด (Point Load) ที่มีปริมาณน้ำเสียและความสกปรกในรูป BOD มาก จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งในการทำให้คุณภาพลักษณะของแม่น้ำในแม่น้ำหรือลำคลองในช่วงนั้นมีคุณลักษณะ เปลี่ยนแปลงไป เช่น มีค่า DO ต่ำลงและมีค่า BOD สูงขึ้น เป็นต้น ในสภาพธรรมชาติแม่น้ำหรือลำคลองก็จะมี การฟื้นตัวของลำน้ำเองได้ แต่เป็นไปในลักษณะอย่างช้าๆ และถ้าไม่มีการทิ้งน้ำเสียจากชุมชนอื่นตลอด ลำน้ำก็จะสามารถกลับสู่สภาพปกติได้

สำหรับชุมชนอื่น ๆ ที่มีประชากรอาศัยอยู่ไม่หนาแน่น ปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้นจะสภาพไม่ชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบกับชุมชนขนาดใหญ่ที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น ลักษณะของน้ำเสียที่ลงสู่แหล่งน้ำก็จะมี การกระจายซึ่งขึ้นอยู่กับการตั้งบ้านเรือนและปริมาณน้ำเสียที่ลงสู่แหล่งน้ำก็จะน้อยทำให้ให้ลำน้ำ มีการฟื้นสภาพได้เร็ว

3.9.2 มลพิษทางเสียง

จากการตรวจวัดคุณภาพเสียงในเขตพื้นที่ศึกษาโดยกรมควบคุมมลพิษปี พ.ศ.2542 บริเวณสถานีตรวจวัดโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย พบว่าระดับเสียงไม่เป็นอันตรายต่อการได้ยินของประชาชนหากได้รับฟังเป็นเวลานาน โดยระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง มีค่าอยู่ในช่วง 55.3-61.3 dB(A) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

ตารางที่ 3.14 การตรวจวัดคุณภาพเสียง

สถานที่ตั้งสถานี	ระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง (เดซิเบลเอ)	ระดับเสียงกลางวัน - กลางคืน (เดซิเบลเอ)
โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย	55.3 - 61.3	60.1 - 67.5
ค่ามาตรฐาน 70		

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ, 2542

3.9.3 มลพิษทางอากาศ

แหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งกำเนิดจากอุตสาหกรรมและยานพาหนะ ซึ่งกรมควบคุมมลพิษได้ติดตั้งสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศในบรรยากาศบริเวณโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย ซึ่งผลการตรวจสอบล่าสุดในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2547 พบว่า ค่าเฉลี่ยสารมลพิษที่ตรวจวัดแต่ละค่าอยู่ใน เกณฑ์มาตรฐาน ยกเว้น สารมลพิษประเภท ฝุ่นขนาดเล็ก พบว่ามีค่าเฉลี่ยเกินมาตรฐานและมีค่าเกิน มาตรฐานถึง 6 ครั้ง จากการตรวจวัดทั้งสิ้น 19 ครั้ง โดยมีค่าสูงสุดที่ 264.3 ug/m ซึ่งเกินค่ามาตรฐานค่อนข้างมาก

3.9.4 การป้องกันน้ำท่วม

ในสถานการณ์ป้องกันน้ำท่วมทางกรมโยธาธิการได้ทำการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบระบบป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่ฝั่งเมืองรวมเมืองพระนครศรีอยุธยา รวม 56 ตารางกิโลเมตร โดยกำหนดให้ระบบป้องกันเป็นพื้นที่ปิดล้อมด้วยระบบคันกันน้ำ (polder system) ในแต่ละพื้นที่ย่อย โดยแบ่งพื้นที่ปิดล้อมเป็น 7 พื้นที่ย่อยได้แก่

พื้นที่ปิดล้อมที่ 1 เกาะเมือง-ภูเขาทอง	พื้นที่ 13 ตารางกิโลเมตร
พื้นที่ปิดล้อมที่ 2 อโยธยา	พื้นที่ 6.8 ตารางกิโลเมตร
พื้นที่ปิดล้อมที่ 3 หันตรา	พื้นที่ 5.4 ตารางกิโลเมตร
พื้นที่ปิดล้อมที่ 4 มเหยงค์	พื้นที่ 3.5 ตารางกิโลเมตร
พื้นที่ปิดล้อมที่ 5 บ้านป้อม	พื้นที่ 1.8 ตารางกิโลเมตร
พื้นที่ปิดล้อมที่ 6 วัดไชยวัฒนาราม	พื้นที่ 1.5 ตารางกิโลเมตร
พื้นที่ปิดล้อมที่ 7 วัดไชยวัฒนาราม	พื้นที่ 5.0 ตารางกิโลเมตร

รวมพื้นที่ป้องกันน้ำท่วมทั้งสิ้น 37.0 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณร้อยละ 66 ของพื้นที่ฝั่งเมืองรวม ปัจจุบันได้ดำเนินการสร้างพื้นที่ปิดล้อมในส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 เสร็จแล้ว โดยแนวคันป้องกันน้ำท่วมกำหนดโดยใช้แนวถนนเป็นหลัก มีการยกระดับถนนจากระดับเดิมให้ได้ระดับป้องกันที่ +6.00 ม.รทก.

3.10 ข้อมูลด้านการวางผังชุมชน สถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรม

ในการจัดทำผังเมืองเฉพาะ ข้อมูลด้านกายภาพเป็นส่วนสำคัญเพื่อให้การวาง จัดทำผังเมืองเฉพาะสามารถกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมืองได้ ทั้งนี้ข้อมูลด้านกายภาพประกอบด้วย

3.10.1 ข้อมูลด้านการวางผังชุมชน

พื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่เดียวกับพื้นที่เขตผังเมืองเมืองพระนครศรีอยุธยา ครอบคลุมเขตเทศบาลนครนครศรีอยุธยา และเขตเทศบาลเมืองอโยธยา รวม 21.33 ตารางกิโลเมตร ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มมีน้ำท่วมถึง (flood plain) อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ยปานกลางประมาณ 3.0-5.0 เมตร เป็นส่วนหนึ่งของที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาเกิดจากตะกอนจำพวกน้ำพา (alluvium) มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่าน 3 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา เป็นแนวเขตเทศบาลทางด้านทิศตะวันตกและทิศใต้ แม่น้ำลพบุรีและแม่น้ำป่าสักไหลมาบรรจบกันที่ตำบลหัวรอทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะเมืองผ่านเขตเทศบาลทางทิศตะวันออกไปบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่หน้าป้อมเพชร ผังตรงข้ามกับวัดพนัญเชิง นอกจากนี้ยังมีลำคลองสำคัญทั้งที่เป็นคลองขุดและคลองธรรมชาติได้แก่ คลองเมือง เชื่อมระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำลพบุรีทางด้านทิศเหนือของเกาะเมือง คลองหัวรอ คลองหันตรา คลองโพธิ์ คลองบ้านบาตร คลองกะมัง คลองไผ่ลิง คลองปากข้าวสารและคลองตะเคียน การคมนาคมขนส่งนอกจากเส้นทางน้ำตามแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำป่าสัก ยังได้แก่ทางรถไฟสายเหนือผ่านพื้นที่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำป่าสัก ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 ผ่านพื้นที่ทางด้านตะวันออก ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 ตัดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 ข้ามทางรถไฟและแม่น้ำป่าสักผ่านเกาะเมืองไปยังจังหวัดอ่างทอง

3.10.2 ข้อมูลด้านสถาปัตยกรรม

พื้นที่ศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาซึ่งเป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของราชอาณาจักรจึงประกอบไปด้วยวัง ศาสนสถาน สิ่งก่อสร้างที่เป็นสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ เช่น ถนน คลอง สะพาน นอกจากนี้ยังมีย่านพาณิชย์กรรมย่านหัตถกรรม และบ้านเรือนกระจายอยู่มากมาย ในอดีตเกาะเมืองมีกำแพงเมืองล้อมรอบยาวประมาณ 12.5 กิโลเมตร มีป้อมปืนประจำอยู่โดยรอบ นอกจากนี้ยังมีประตูเมือง ประตูของกุดและประตูน้ำจำนวนมาก ในตัวเมืองนั้นมีคูคลองสายหลักหลายสายขุดขึ้นในแนวเหนือใต้ และตะวันออก-ตะวันตก แบ่งพื้นที่ออกเป็นแปลงสี่เหลี่ยมขนาดเล็กจำนวนมาก แต่แปลงใช้เป็นเขตวัด วัง และที่อยู่อาศัยอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังมีการสร้างถนนดินและถนนอิฐขนานไปกับแนวคูคลอง และสะพานข้ามคลองจำนวนมาก ปัจจุบันสภาพทางกายภาพของเมืองได้ถูกเปลี่ยน

แปลงไปจนกระทั่งร่องรอยของสิ่งก่อสร้างสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดีสูญหายไปจำนวนมาก โดยเฉพาะสิ่งก่อสร้างที่เป็นระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการโบราณ

ในการวางแผนเพื่อการพัฒนาและอนุรักษ์ศักยภาพด้านโบราณคดีของพื้นที่ จำเป็นจะต้องนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจเรื่องแนวทางการวางแผนด้วย กลุ่มที่มีความสำคัญทางด้านโบราณคดีในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ : กลุ่มพระราชวังจันทร์เกษม กลุ่มป้อมประตูข้าวเปลือก และปริมณฑลของป้อม กลุ่มวัดขุนเมืองใจ กลุ่มวัดกระเจี กลุ่มวัดสุวรรณดาราราม กลุ่มป้อมเพชร-ประตูของกุด-ป้อมหอราชคฤห์ ระบบคลอง-ระบบการสัญจรทางบกและสะพาน

ส่วนโบราณสถานที่ยังปรากฏสภาพในพื้นที่ศึกษาสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยได้ดังนี้

กลุ่มโบราณสถานแถบหัวรอ ประกอบด้วยโบราณสถานที่มีระดับความต่างๆ กัน มีทั้งโบราณสถานที่ยังคงใช้งานอยู่ เช่น วัด สถานที่ราชการ และซากโบราณสถาน รวมทั้งแนวคลองโบราณที่ยังคงปรากฏสภาพโบราณสถานในกลุ่มนี้ ประกอบด้วย วังจันทร์เกษม วัดเสนานาราม (รวมทั้งกุฏิทรงไทย และอาคารไม้สมัย ร.5-7) เจดีย์วัดเขียน วัดขุนแสน (บูรณะแล้ว) วัดราชประดิษฐฐาน วัดปราสาท ป้อมประตูข้าวเปลือก (กำแพงและป้อม) วัดมณฑปและวัดแคบนเกาะหัวรอ สำนักงานที่ดินจังหวัด (อาคารสมัยรัชกาลที่ 5)

โบราณสถานกลุ่มป้อมเพชร ประกอบด้วย ป้อมเพชร (บูรณะแล้ว) ซากกำแพงเมืองวัดสุวรรณดาราราม (และหมู่กุฏิทรงไทย) และโบราณสถานที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ ได้แก่ บริเวณริมคลองมะขามเรียง เช่น วัดลังกา วัดขุนเมืองใจ วัดสะพานนาค สะพานซีกุน ฯลฯ

นอกจากโบราณสถานสิ่งก่อสร้างที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมแล้ว ในพื้นที่ศึกษายังประกอบด้วยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าด้านสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น และเศรษฐกิจ เป็นอาคารพักอาศัย และพาณิชย์กรรม ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงไม่เกิน 100 ปี

3.10.3 ด้านภูมิสถาปัตยกรรม

จากพื้นฐานความเป็นมาของภูมิทัศน์เมืองอยุธยา ความเป็น "เมืองน้ำ" เป็นลักษณะเด่นของกรุงศรีอยุธยาในอดีต ความรุ่งเรืองของอยุธยาเป็นผลจากการเป็นเมืองท่าค้าขายอันเนื่องมาจากทำเลที่เป็นจุดบรรจบของแม่น้ำสำคัญ 3 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยาจากทิศเหนือ ยาวตลอดลงไปทางด้านทิศใต้ แม่น้ำป่าสักจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และ แม่น้ำลพบุรีจากเมืองละโว้เมืองสำคัญในอดีต ชาวกรุงศรีอยุธยาใช้ชีวิตเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสายน้ำ ทั้งด้านการบริโภค การสัญจร การเพาะปลูก และการปรับตัวให้เข้ากับปริมาณน้ำที่เปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล คลองขุดภายในกำแพงเมืองเป็นผลงานสำคัญของชาวกรุงศรีอยุธยาที่บอกถึงวิถีชีวิตและอารยธรรมการใช้น้ำ เพื่อความเป็นอยู่ของมนุษย์อย่างชาญฉลาด เอกสารแผนที่กรุงศรีอยุธยาในอดีต บอกถึงความ เป็นอยู่อย่างหนาแน่นแบบชีวิตชาวเมืองเช่นเดียวกับเมืองใหญ่

ปัจจุบัน เพียงแต่ขนาดอาคารเป็นขนาดส่วนเล็กๆ และมียอดเจดีย์ปรากฏทั่วทั้งเมือง บ้านที่ของชาวต่างชาติกล่าวถึงวัดจำนวนกว่า 400 วัด และตลาดบกกว่า 40 แห่ง ภายในกำแพงเมือง แม่น้ำรอบกรุงศรีอยุธยามีตลาดเรือ (ตลาดน้ำ) ใหญ่ 4 ตลาด และเต็มไปด้วยเรือสินค้าต่างชาติเป็นจำนวนมาก ภาพเหล่านี้บอกถึงความเป็นเมืองที่มีชีวิตชีวาอันยิ่งใหญ่ของกรุงศรีอยุธยาเมื่อกว่า 300-500 ปีที่แล้ว

ช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงของเมือง หลังการล่มสลายของกรุงศรีอยุธยามาถึงปัจจุบันเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ยาวนาน ภูมิทัศน์เมืองอยุธยาปัจจุบันแตกต่างออกไปจากอดีตจากการมองสายน้ำเป็นสายเลือดสำคัญของชีวิต มาเป็นการมองสายน้ำเป็นสินค้าจากวัฒนธรรมคลองมาเป็นวัฒนธรรมถนน จากเมืองการค้ามาเป็นเมืองบริการ และจากภาพรวมของเมืองอาคารเล็กๆ มาเป็นภาพอาคารหลังใหญ่ ลำน้ำที่เต็มไปด้วยเรือสินค้ามาเป็นเรือท่องเที่ยว

โดยภูมิทัศน์ปัจจุบันของพื้นที่ศึกษาในเมืองอยุธยาประกอบด้วยองค์ประกอบหลายอย่างรวมเข้าด้วยกัน การศึกษาวิเคราะห์จะแยกพิจารณาเป็นประเภทดังนี้ อาคาร บ้านเรือน ซากโบราณสถานเก่าแก่ วัด ถนน ย่านกิจกรรม เป็นต้น

3.11 ด้านกฎหมาย

3.11.1 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

กฎกระทรวง ฉบับที่ 396 (พ.ศ.2542) และฉบับที่ 475 (พ.ศ.2546) ออกตามความในพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2518 หรือเรียกว่าผังเมืองรวมเมืองพระนครศรีอยุธยา (ปรับปรุงครั้งที่ 2) เป็นกฎหมายกำหนดแนวทางการพัฒนาเมือง การใช้ประโยชน์ที่ดิน และโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง ซึ่งครอบคลุมทั้งในพื้นที่เกาะเมือง และพื้นที่โดยรอบในเขตอำเภอเมืองทั้งนี้ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการอนุรักษ์และพัฒนาในอดีตจนถึงปัจจุบันที่เกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ที่ดินจะไม่ได้รับการแก้ไขได้หมดสิ้น และอาจจะเป็นการเพิ่มขึ้นของปัญหาใหม่ๆ ได้ถ้าปราศจากมาตรการควบคุม กำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ

3.11.2 การควบคุมอาคาร

- พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.

2535 ประกาศกระทรวงมหาดไทย และกฎกระทรวงต่างๆ ที่ออกตามกฎหมายฉบับนี้ถึงอำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในการกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย และใช้หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคาร อำนาจท้องถิ่นในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อควบคุมอาคาร อาทิ เทศบาลเพื่อการจัดระเบียบการก่อสร้างอาคาร การอนุรักษ์โบราณสถาน และการรักษาสภาพแวดล้อมของเมือง องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในการกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางชนิด บางประเภท

-ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงใช้อาคารบางชนิด บางประเภท ในพื้นที่เกาะเมือง และบริเวณโดยรอบ พ.ศ. 2541

-เทศบัญญัติของเทศบาลเมืองพระนครศรีอยุธยา เรื่อง ควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ. โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ. 2479

3.11.3 การอนุรักษ์โบราณสถาน

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ในการประกาศกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานครอบคลุมพื้นที่ภายในเกาะเมืองทั้งหมดเมือง ประกาศกรมศิลปากร เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นเรื่องราว เพื่อขออนุญาตปลูกสร้างอาคารภายในเขตโบราณสถาน

3.11.4 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535

พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายควบคุมดูแลด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการควบคุมมลพิษ ทางน้ำ ทางอากาศ และเสียง พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 มีข้อบัญญัติเกี่ยวกับการออกกฎในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ดังนี้ พื้นที่ต้นน้ำลำธารหรือมีระบบนิเวศตามธรรมชาติที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นโดยทั่วไป หรือมีระบบนิเวศตามธรรมชาติที่อาจถูกทำลายหรืออาจได้รับผลกระทบกระเทือนจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ได้โดยง่ายหรือเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติหรือศิลปกรรมอันควรแก่การอนุรักษ์ และพื้นที่นั้นยังมิได้ถูกประกาศกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้พื้นที่นั้นเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม

3.11.5 พระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.2530 พระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.2530 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเวนคืนที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ ทั้งนี้ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องของในเมื่อรัฐมีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อกิจการใดๆ อันจำเป็น เพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภคหรือการอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อการผังเมือง หรือเพื่อการพัฒนาการเกษตร หรือการอุตสาหกรรม หรือเพื่อการปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ถ้ามิได้ตกลงในเรื่องการโอนไว้เป็นอย่างอื่นให้ดำเนินการเวนคืนตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้